

NORLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

HVA KJENNETEGNER GODE FOSTERFORELDRE? - Vurderinger av barnevernsansatte

Publisert: 11.04.2016

Skrevet av:

Bent-Cato Hustad

Frode Soelberg

Clara Luckner Strømsvik

Willy Lichtwarck

Arbeidsnotat nr.: 100

ISSN-NR: 0804-1873

Prosjektnr: 1515 Fosterhjem
og rekruttering

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

ARBEIDSNOTAT

ARBEIDSNOTAT NR: 1004/2016	ISSN-NR: 0804-1873	PROSJEKTNUMMER: 1515	ANTALL SIDER: 65
FORFATTER(E): Bent-Cato Hustad, Frode Soelberg, Clara Luckner Strømsvik, Willy Lichtwarck			SALGSPRIS NOK: Kun på web
Hva kjennetegner gode fosterforeldre? – Vurderinger av barnevernsansatte			

INNHold

FORORD	3
TABELLOVERSIKT	4
FIGUROVERSIKT	5
SAMMENDRAG	6
1 INNLEDNING	8
1.1 BAKGRUNN OG FORMÅL	8
1.2 PROBLEMSTILLING	11
2 METODE OG GJENNOMFØRING	12
2.1 SPØRRESKJEMAET	12
2.1.1 Oppbygging av spørreskjemaet	12
2.1.2 Utvikling av spørsmål om fosterforeldres personlige egenskaper	12
2.1.3 Utvalg	14
2.1.4 Distribusjon av spørreskjemaet	15
2.2 BESKRIVELSE AV RESPONDENTENES BAKGRUNN	15
2.2.1 Størrelse på barneverntjenestene	16
2.2.2 Arbeidserfaring	16
2.2.3 Arbeidsoppgaver og ansvar	17
3 PRESENTASJON AV FUNN	18
3.1 REKRUTTERING AV FOSTERHJEM	18
3.1.1 Prioritering av rekrutteringsarbeid	18
3.1.2 Utfordringen med å rekruttere fosterhjem	20
3.1.3 Samarbeid om rekruttering med Bufetat	21
3.1.4 Beholde eksisterende fosterhjem	21
3.2 VURDERINGER AV REKRUTTERINGSKAMPANJER	22
3.3 ERFARINGER MED FORSKJELLIGE INFORMASJONSKANALER I REKRUTTERING AV FOSTERHJEM	23
3.3.1 Hvor godt fungerer forskjellige informasjonskanaler i rekruttering av nye fosterforeldre?	23
3.4 DET GODE FOSTERHJEM	25
3.4.1 Beskrivelser av det gode fosterhjem	25
3.5 VURDERINGER AV PERSONLIGE EGENSKAPER HOS FOSTERFORELDRE	26
3.5.1 Ekstroversjon	26
3.5.2 Vennlighet/medmenneskelighet	26
3.5.3 Kontroll/planmessighet	27
3.5.4 Emosjonell stabilitet/nevrotisme	28
3.5.5 Fantasi/åpenhet	28
3.5.6 Personlighetstrekk ved gode fosterforeldre - oppsummering	29
3.6 FORVENTNINGER TIL FOSTERFORELDRE	29
3.6.1 Forventninger til tid og kapasitet	29
3.6.2 Forventninger til foreldreferdigheter	30
3.6.3 Forventninger til en stabil livssituasjon	31
3.6.4 Forventninger til bolig	31
3.6.5 Forventninger til helse	32
3.6.6 Forventninger til økonomi	33
3.6.7 Forventninger til samarbeidsevner	33
3.6.8 Forventninger til sosialt nettverk	34
3.6.9 Motiver for å være fosterforeldre	34
3.7 VURDERINGER VED FOSTERHJEMSPLOSSERING	35
3.8 HVILKE EGENSKAPER ER "GODE NOK" HOS FOSTERFORELDRE?	36
3.8.1 "Gode nok" fosterforeldre	37
3.8.2 Drøfting: "Gode nok" egenskaper	39

REFERANSER	41
VEDLEGG 1: SPØRRESKJEMA TIL FAGANSATTE I BARNEVERTJENESTEN	44

FORORD

Det foreliggende arbeidsnotatet er en undersøkelse av hva som kjennetegner gode fosterforeldre slik fagansatte i barneverntjenestene erfarer det. I arbeidsnotatet belyses også hvilke erfaringer og oppfatninger barnevernsansatte har fra nasjonale verve- og rekrutteringskampanjer. Undersøkelsen utgjør delstudie 2a i forsknings- og utviklingsprosjektet "Fosterhjem og rekruttering".

Prosjektet er finansiert av Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir). Prosjektet "Fosterhjem og rekruttering" har til formål å forbedre rekrutteringsarbeidet av fosterforeldre. Dette arbeidsnotatet er en delrapport, som sammen med de andre publikasjonene fra prosjektet skal utgjøre grunnlag for videre utviklingsarbeid for å rekruttere flere fosterforeldre.

Arbeidsnotatet er utarbeidet av forskerne Bent-Cato Hustad, Frode Soelberg, Clara Luckner Strømsvik og Willy Lichtwarck. Bent-Cato Hustad, Clara Luckner Strømsvik og Willy Lichtwarck er ansatt ved Nordlandsforsknings forskningsgruppe for velferd, arbeid og oppvekst, mens Frode Soelberg er ansatt ved Nord universitet, Handelshøgskolen. Bent-Cato Hustad har vært prosjektleder for forskningsprosjektet.

Vi benytter anledningen til å takke ledere og fagansatte i barneverntjenesten som har tatt seg tid til å besvare spørreskjemaene. Funnene i en slik undersøkelse er helt avhengig av at informanter stiller opp. Vi håper sammenfatningen av dataene vil bidra til å gi kunnskap om hva barneverntjenesten erfarer er kjennetegn på gode fosterhjemsforeldre.

TABELLOVERSIKT

Tabell 1. Oversikt over svar fra regioner og kommuner etter størrelse fra det stratifiserte utvalget.....	15
Tabell 2. Respondentfordeling – antall fagårsværk ved barneverntjenestene.	16
Tabell 3. Respondentfordeling. Erfaring i barneverntjenesten i antall år.	16
Tabell 4. Jeg har følgende oppgaver/ansvar i min barneverntjeneste (n=40).....	17
Tabell 5. Vurdering av grad av innadvendthet vs. utadvendthet hos gode fosterforeldre.	26
Tabell 6. Vurdering av grad av vennlighet/medmenneskelighet hos gode fosterforeldre.....	27
Tabell 7. Vurdering av grad av kontroll/planmessighet hos gode fosterforeldre.....	27
Tabell 8. Vurdering av grad av emosjonell stabilitet/nevrotisme hos gode fosterforeldre. ...	28
Tabell 9. Vurdering av grad av fantasi/åpenhet hos gode fosterforeldre.	28
Tabell 10. Krav og forventninger om at fosterforeldre har tid og kapasitet.....	30
Tabell 11. Krav og forventninger om at fosterforeldre har foreldreferdigheter.	30
Tabell 12. Krav og forventninger om en stabil livssituasjon.	31
Tabell 13. Krav og forventninger om bolig.....	32
Tabell 14. Krav og forventninger til helse.	32
Tabell 15. Krav og forventninger til økonomi.....	33
Tabell 16. Krav og forventninger til gode samarbeidsevner.	34
Tabell 17. Krav og forventninger til sosialt nettverk.	34
Tabell 18. Betydningen av motiver for å være fosterforelder.	35
Tabell 19. Betydningen av matching av fosterfamilien i forhold til fosterbarnet.....	36

FIGUROVERSIKT

Figur 1. Modell for delstudiene i "Fosterhjem og rekruttering".....	10
Figur 2. I hvilken grad er rekruttering av nye fosterhjem en prioritert oppgave ved din barneverntjeneste? (n=40).....	19
Figur 3. Prioriterte oppgaver knyttet til rekruttering av fosterhjem (n=40).....	20
Figur 4. Hvor stor mener du utfordringen med å rekruttere fosterforeldre er ved din barneverntjeneste? (n=40).....	20
Figur 5. Hvor godt samarbeider barneverntjenesten med Bufetat om rekruttering og formidling av fosterhjem? (n=40).	21
Figur 6. Betydning av veiledning og støtte for å beholde eksisterende fosterforeldre (n=40).	21
Figur 7. Vurderinger av rekrutteringskampanjer som konkret bidrag til flere fosterhjem versus et holdningsskapende bidrag (n=40).	22
Figur 8. Hvor nyttige har rekrutteringskampanjene vært for rekruttering av fosterhjem? (n=40).	22
Figur 9. Hvor godt fungerer informasjonskanaler i rekruttering av nye fosterhjem? (n=40)..	24
Figur 10. Fosterforeldre er "gode nok" og kan godkjennes når følgende er tilstede.	37

SAMMENDRAG

Dette er et arbeidsnotat som presenterer delstudie 2a i FoU-prosjektet "Fosterhjem og rekruttering", som Nordlandsforskning utfører på oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Prosjektets overordnede formål er å forbedre strategier for å rekruttere flere egnede fosterhjem. Delstudie 2a søker å finne svar på problemstillingen "Hvilke faktorer og/eller kjennetegn synes å være knyttet til gode fosterhjem ut fra fagfolkenes erfaringer"? I tillegg til den ovennevnte problemstillingen, undersøkes også hvilke erfaringer ansatte i barneverntjenesten har fra tidligere verve- og rekrutteringskampanjer.

Studien er basert på en spørreskjemaundersøkelse til ansatte i et utvalg av barneverntjenester. Utvalget ble trukket fra stratifiserte målgrupper inndelt i fem geografiske regioner og var fordelt på kommuner med mer enn 20000 innbyggere, kommuner med 5000 til 19999 innbyggere og kommuner med 4999 innbyggere eller færre. Tilsammen gikk spørreskjemaundersøkelsen ut til 70 barneverntjenester. Spørreskjemaene henvendte seg til ledere og ansatte som jobbet med rekruttering, godkjenning og/eller oppfølging av fosterhjem, og inneholdt seks tematiske spørsmålssett:

- Sett A: Forhold ved barneverntjenestene, og respondentenes arbeidsoppgaver og erfaringer
- Sett B: Erfaringer og vurderinger av tidligere rekrutterings- og vervekampanjer
- Sett C: Erfaringer og vurderinger av personlighetstrekk hos gode fosterforeldre basert på "the Big Five Inventory"
- Sett D: Erfaringer med gode fosterforeldre basert på krav og forventninger i *Forskrift om fosterhjem*
- Sett E: Vurderinger av forhold knyttet til prosessen med å finne riktig fosterhjem til hvert enkelt barn
- Sett F: Vurderinger om hva som er "gode nok" egenskaper hos fosterforeldre, og som gjør at de kan godkjennes som fosterhjem når et sett utvalgte forhold og egenskaper er tilstede

Når mottakerne av undersøkelsen blir bedt om å beskrive kjennetegn ved varige og stabile fosterhjem, faller svarene inn under fire typer av kjennetegn: 1) emosjonelle kjennetegn ved fosterforeldrene, 2) kunnskapsorienterte kjennetegn ved fosterforeldrene, 3) motivasjonsorienterte kjennetegn ved fosterforeldrene, og 4) systemrelaterte kjennetegn, det vil si hvordan gode fosterforeldre forholder seg til barneverntjenesten og deres veiledning.

Studien viser at respondentene i barnevernet legger stor vekt på krav om at gode fosterforeldre skal inneha foreldreferdigheter, ha tid og kapasitet til å være fosterforeldre, ha en stabil livssituasjon, samt ha god helse og gode samarbeidsevner. Barnevernet forventer også at gode fosterforeldre har et sosialt nettverk, men forventer ikke at de deltar aktivt i frivillig arbeid som for eksempel i idrettslag og lignende. Når det gjelder økonomi, så legges det vekt på at gode fosterforeldre må ha en økonomi som ivaretar de løpende familieutgiftene og ikke ha for mye gjeld, mens respondentene er mindre opptatte av at familiene skal ha en god lønnsinntekt. Respondentene legger også vekt på at gode

fosterhjem bør disponere bolig i uoverskuelig framtid og at boligen har et eget rom til fosterbarn. Videre legger de mindre vekt på at fosterforeldre må eie egen bolig, og at det må være en enebolig.

Studien finner også at barneverntjenestens fagfolk erfarer at de gode fosterforeldrene i større grad har en personlighet som er utadvendt enn innadvendt, mens det varierer hvor opptatte de er av at fosterforeldrene er pratsomme. De gode fosterforeldrene kjennetegnes også av en personlighet som er vennlig, hjelpsom og uegoistisk. Videre erfarer de gode fosterforeldrene å være planmessige og gjøre en grundig jobb. Respondentenes erfaringer tilsier videre at de gode fosterforeldrene har en personlighet som gjør at de takler stress godt, og er avslappede med fravær av depresjoner, nervøsitet og bekymringer. Fosterforeldre som har motiv om å hjelpe barn, og som har motiver om å berike eget liv med opplevelser knyttet til det å oppdra barn vurderes som viktig av et flertall av de som svarte på undersøkelsen. Motiver om å øke familieinntekten ved å være fosterforeldre vurderes som mindre viktig.

Respondentenes vurderinger om kobling av fosterfamilier og fosterbarn tilsier at de jevnt over mener at det er viktig at fosterfamilien passer i forhold til fosterbarnets personlighet og at det alltid søkes i barnets slekt- og nettverk etter egnet fosterhjem. De som svarte på undersøkelsen legger mindre vekt på at fosterfamiliene må ha samme etniske bakgrunn, identitet, religiøse tro og kulturelle skikker som barnets biologiske opphav. Med andre ord mener et flertall av våre respondenter at fosterhjem som ikke imøtekommer kravene om å matche etnisk, kulturell, religiøs og språklig bakgrunn i henhold til FNS barnekonvensjon, artikkel 20, 3. ledd og *Forskrift om fosterhjem* § 4-1, 1. ledd, likevel kan være gode nok.

Studien viser at flesteparten av barnevernsansatte som svarte på undersøkelsen (85 prosent) vurderer utfordringene med å rekruttere fosterhjem som store eller svært store for deres barneverntjeneste. Samtidig sier et mindretall (37,5 prosent) at rekruttering av nye fosterhjem er en prioritert oppgave ved deres tjeneste. Derimot er det en stor overvekt av respondenter som sier at det er en prioritert oppgave ved deres tjeneste å søke etter fosterforeldre i slekt og nettverk (87,5 prosent) og å jobbe for å beholde eksisterende fosterforeldre (90 prosent). Majoriteten (77,5 prosent) opplever et godt samarbeid med Bufetat om rekruttering og formidling av fosterhjem. Alle barnevernsansatte sier seg enig i at veiledning og støtte til fosterhjem er viktig for å beholde eksisterende fosterhjem. Studien viser at flesteparten av barnevernsansatte mener rekrutteringskampanjer i stor grad bidrar til en positiv holdning til fosterhjemsrollen, mens bare 30 prosent mener at kampanjene i stor grad gir konkret uttelling i flere fosterhjem. Dess nyere rekrutteringskampanjene er, dess flere barnevernsansatte er det som vurderer dem som nyttige.

1 INNLEDNING

I dette kapittelet presenteres bakgrunn og formål for dette arbeidsnotatet og en beskrivelse av delstudie 2a i FoU-prosjektet "Fosterhjem og rekruttering".

1.1 BAKGRUNN OG FORMÅL

Nordlandsforskning har fått i oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) å gjennomføre et forskningsprosjekt som skal forbedre strategier for å rekruttere flere egnede fosterhjem. Dette arbeidsnotatet utgjør delstudie 2a av det samlede oppdraget i forskningsprosjektet "Fosterhjem og rekruttering".

Bufdir har over en tiårsperiode jobbet med å rekruttere fosterhjem gjennom ulike rekrutteringskampanjer. Det er behov både for å kunnskapsbasere rekrutteringsinnsatsene av fosterhjem, samt å oppnå mer effektive strategier og metoder i rekrutteringsarbeidet. Forsknings- og utviklingsarbeidet skal føre fram til at flere potensielle fosterforeldre velger å ta steget fullt ut og ta på seg denne rollen.

Plassering i fosterhjem er et sentralt og viktig tiltak for barn som befinner seg i vanskelige omsorgs- og livssituasjoner. I vårt samfunn verdsettes tilhørighet til en familie høyt. Når barn og unge utsettes for overgrep og omsorgssvikt i hjemmet, er fosterhjemsplassering viktig for å gi hvert enkelt barn trygge, gode og omsorgsfulle oppvekstbetingelser. Barnets fysiske, psykiske og kognitive utvikling er avhengig av gode hjemmeforhold og omgivelser (Bowlby 1988, Jacobsen 2009). Videre viser forskning at vellykkede fosterhjemsplasseringer har positiv innvirkning på barnets utvikling og langsiktige livsmestring (Skilbred og Iversen 2014).

Behovet for fosterhjem er økende i Norge. Antallet barn og unge i fosterhjem (inkludert beredskapshjem) var 11198 ved utgangen av 2014 (SSB 2015), mens det i 1987 var knapt 3200 barn og unge i fosterhjem (Backe-Hansen et al. 2013: 18). De siste ti årene har antallet barn i fosterhjem økt med 53 prosent (ibid). En del av fosterhjemsplasseringene vil av ulike grunner bli avbrutt før det er naturlig for barnet å flytte ut fra hjemmet, som vil føre til at det enkelte barn må plasseres i et nytt fosterhjem. Det er behov for 800-1000 nye fosterhjem hvert år (Stortinget 2014: Innst. 204 S, dok. 8:30, Meld.St. 17). De ti siste årene har andelen barn som bor i slekt og nære nettverk økt med 58 prosent (Meld. St. 17: 31). For å dekke det samlede behovet for fosterhjem er det også viktig å beholde eksisterende fosterhjem. I perioden 2003 til 2012 ble det i gjennomsnitt foretatt 675 fosterhjemsplasseringer per år (Havik 2013: 125). Veksten i fosterhjemsplasseringer mellom 2002 og 2008 fulgte den generelle økningen i tiltaksomfang i barneverntjenestene (Øyen 2010: 9). I historisk perspektiv er antallet barn i fosterhjem på et toppunkt. Den samme utviklingen viser seg i flere vestlige land og skaper utfordringer i forhold til å skaffe et tilstrekkelig antall gode fosterhjem til barn med behov for fosterhjemsplassering. Samtidig er det mange ledige fosterhjem i dag, men disse er ikke nødvendigvis de riktige hjemmene for barna som venter på fosterhjem (Meld.St. 17: 30).

Backe-Hansen (2013) finner at andelen fosterbarn med minoritetsbakgrunn har hatt en jevn økning, fra 16 prosent i 1995 til 25 prosent i 2010. Flesteparten av disse fosterbarna var fra asiatiske og andre europeiske land, mens færre var fra afrikanske land (Backe-Hansen 2014:

49). I henhold til FNs barnekonvensjon skal det tas hensyn til barnas etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn i barnas oppdragelse. I arbeidet med fosterhjems plasseringer betyr dette at barneverntjenesten i Norge er forpliktet til å søke løsninger som bidrar til kontinuitet i barnets oppdragelse og til deres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn (FNs barnekonvensjon, artikkel 20, 3. ledd). Det er også lovregulert i § 4, 1. ledd i *Forskrift om fosterhjem*, der det lyder at: "Barneverntjenesten skal ta tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn". Blant fosterhjems barn med minoritetsbakgrunn er det bare fire prosent som er slekts- og nettverks plassert (Backe-Hansen et al. 2013: 36), mens antallet slekts plasseringer i 2009 utgjorde 38 prosent av alle fosterhjems plasseringer (Backe-Hansen et al. 2010: 19). Vi vet samtidig at hver fjerde fosterforelder uttaler at de ikke hadde overveid å ta i mot et barn med etnisk minoritetsbakgrunn i forkant av at de meldte sin interesse for å bli fosterforeldre (Havik 2013: 123). Behov for fosterforeldre med minoritetskulturell bakgrunn er kjent, samtidig som vi ser at bruken av slekts plasseringer for barn med minoritetskulturell bakgrunn bare brukes i et begrenset omfang.

Det har vært lite forskning på selve markedsføringsdelen av rekrutteringsarbeidet av fosterhjem. Tidligere studier har knyttet rekruttering til opplæringsprogrammet PRIDE¹. Stefansen og Hansen (2014) definerer rekruttering i en evalueringsrapport av PRIDE slik: "Rekruttering forstås som prosessen med å sile ut de som ikke egner seg for oppgaven, samt finne ut hva slags fosterhjem ulike deltakere kan passe som" (s. 10). Vi har i denne delstudien valgt å operere med en snevrere definisjon av rekrutteringsbegrepet, hvor rekruttering tar utgangspunkt i et markedsføringsperspektiv. Delstudie 2a søker kunnskap om hva som kjennetegner gode fosterforeldre, og skal ligge til grunn for målretting av rekrutteringsarbeid mot potensielle fosterforeldre med slike kjennetegn eller egenskaper.

Det økende behovet for flere fosterhjem har to mulige løsninger. Det ene løsningen innebærer å redusere antallet barn som trenger fosterhjems plassering, noe som vil være uforsvarlig ovenfor barn som opplever omsorgssvikt. Rettigheter i henhold til FNs barnekonvensjon og lov om barnevern er med på å sikre grunnleggende behov hos barna. Fosterhjem er en spesiell form for offentlig velferd på den måten at det er et velferdstilbud som gis i den private sfæren for dem som opplever omsorgssvikt. Private hjem utgjør størsteparten av de offentlige fosterhjemstilbudene. Som med andre velferdstilbud er det vanskelig å definere en øvre grense for hvor mange som skal omfattes av tilbudet, noe som også gjelder behovet for fosterhjem. I praksis er det imidlertid ressursmessige rammer i form av økonomi eller andre praktiske forhold som begrenser omfang av offentlige velferdstilbud (Lipsky 1980). Barneverntjenestens tilgang på egnede fosterhjem utgjør en slik begrensning i form av ressurser.

Den andre løsningen vil være knyttet til å finne nye arbeidsmetoder for å øke antallet fosterhjem, og se til at de fosterhjemmene som allerede er etablert blir godt ivaretatt. Sammenlignet med institusjons plassering som et alternativ til fosterhjems plassering synes det å være gode faglige grunner for å rekruttere flere fosterhjem. Som nasjon er Norge forpliktet til å følge *FNs barnekonvensjon*. FNs barnekonvensjon omfatter en rekke idealer for hva som utgjør en god barndom. Innledningsvis heter det blant annet at "barn bør vokse

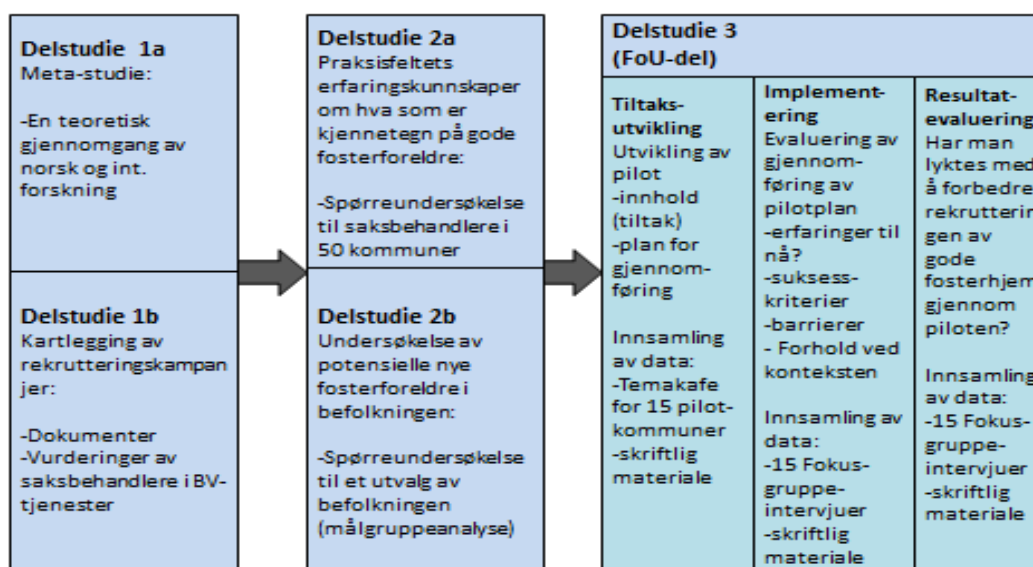
¹ PRIDE er forkortelse for Parent REsources for Information, Development, and Education, og er et opplæringsprogram for personer som er interessert i å bli forsterforeldre (Bufdir 2015).

opp i et familiemiljø, i en atmosfære av glede, kjærlighet og forståelse for å sikre full og harmonisk utvikling av deres personlighet". Det betyr at vi ideologisk sett foretrekker at barn vokser opp i et familiemiljø fremfor i institusjoner. Fosterhjem vil også være et fordelaktig valg fremfor institusjonsplasseringer av økonomiske årsaker, hovedsakelig på grunn av behovet for institusjonsbygninger, som både må bygges og vedlikeholdes.

Tidligere forskning på rekruttering av fosterhjem tar nesten uten unntak utgangspunkt i aktører som allerede er involvert i fosterhjem, enten det er eksisterende fosterhjemsforeldre, fagansatte i barneverntjenestene, fosterbarn eller biologiske foreldre. Eksempler på studier som retter seg mot målgruppen og som har adressert segmenter eller "markeder" for videre arbeid med rekruttering av fosterhjem er Randle et al. (2014), Ciarrochi et al. (2012) og Helm et al. (2006).

Dette arbeidsnotatet har til formål å presentere kunnskap om hvilke faktorer og/eller kjennetegn som fagfolk vurderer som viktige komponenter i gode fosterhjem. Kunnskapen skal brukes til utvikling og implementering av tiltak for å forbedre rekrutteringen til fosterhjem i delstudie 3 i prosjektet "Fosterhjem og rekruttering". Delstudie 1, delstudie 2a og delstudie 2b presenteres i egne arbeidsnotater (Hustad et al. 2015). De danner sammen et grunnlag for FoU-prosesser i delstudie 3. Delstudie 1 består av en kartlegging av tidligere rekrutterings- og vervekampanjer av fosterforeldre, og en kunnskapsstatus om rekruttering av fosterhjem. Delstudie 2 består av to spørreskjemaundersøkelser; delstudie 2a, som presenteres i dette arbeidsnotatet, og delstudie 2b, som utgjør en såkalt målgruppeanalyse (Hustad et al. 2015). I delstudie 2a søker vi å avdekke kunnskap om hva fagansatte i barneverntjenesten anser som kjennetegn på gode fosterhjem. Erfaringene fra delstudie 2 skal danne grunnlag for drøftinger og refleksjoner om framtidige rekrutteringsstrategier i delstudie 3, som skal munne ut i en strategi for rekruttering (FoU-delen).

I figuren nedenfor viser vi hvordan de ulike delstudiene forholder seg til hverandre i prosjektet.

Figur 1. Modell for delstudiene i "Fosterhjem og rekruttering".

1.2 PROBLEMSTILLING

I dette arbeidsnotatet vil vi belyse følgende problemstilling i prosjektet "Fosterhjem og rekruttering":

- Hvilke faktorer og/eller kjennetegn synes å være knyttet til gode fosterhjem ut fra erfaringene til fagfolk i barnevernet?

Problemstillingen søker å få belyse hvilke faktorer det er som kjennetegner gode fosterhjem, ifølge ansatte i barnevernet. Denne kunnskapen har blitt samlet inn gjennom spørreskjemaundersøkelse til fagansatte i et utvalg av barneverntjenester. De som svarte på spørreskjemaet har også blitt stilt spørsmål om hvilke erfaringer de har med tidligere verve- og rekrutteringskampanjer.

2 METODE OG GJENNOMFØRING

I dette kapitlet redegjør vi for valg av metode og hvilke metodiske hensyn vi har tatt i utforming og gjennomføring av studien og fremstilling av datamaterialet.

2.1 SPØRRESKJEMAET

2.1.1 OPPBYGGING AV SPØRRESKJEMAET

I utforming av spørreskjemaet til fagansatte i barneverntjenesten har vi utviklet seks sett med spørsmål som hver for seg har til hensikt å belyse ulike forhold knyttet til rekruttering av fosterhjem.

Det første sett (sett A) av spørsmål knytter seg til kjennetegn ved respondentenes barneverntjeneste, hvor lenge de har jobbet i barneverntjenesten, og hva som er deres arbeidsoppgaver.

I det andre settet av spørsmål (sett B), stiller vi spørsmål knyttet til respondentenes vurderinger av tidligere rekrutterings- og vervekampanjer.

I det tredje settet (sett C) av spørsmål stiller vi 20 spørsmål om hvilke personlighetstrekk fagansatte anser som viktige hos gode fosterforeldre. Disse spørsmålene er bygd opp på grunnlag av den norske kortversjonen av "the Big Five Inventory" (Engvik og Clausen 2011). Nedenfor redegjør vi nærmere for det teoretiske grunnlaget for spørsmålssettet og hvordan vi bruker dette bakgrunns materialet for vår undersøkelse.

I spørsmålssett D blir de fagansatte med bakgrunn i deres erfaringer bedt om å vurdere hvor viktige ulike krav og forventninger til fosterforeldre er. I dette spørsmålssettet tar vi utgangspunkt i de generelle kravene som stilles i *Forskrift om fosterhjem*.

I spørsmålssett E rettes det spørsmål til respondentene om å vurdere betydningen av forhold knyttet til prosessen med å finne riktig fosterhjem til hvert enkelt barn.

Spørsmålssett F er utviklet for å få respondentenes vurderinger om hva som er gode nok fosterfamilier. Spørsmålssettet består av påstander om at fosterhjem er "gode nok" og kan godkjennes hvis spesifikke forhold eller egenskaper er tilstede.

2.1.2 UTVIKLING AV SPØRSMÅL OM FOSTERFORELDRES PERSONLIGE EGENSKAPER

I spørsmålssett C i spørreskjemaet er spørsmålene basert på personlighetsteori. Vi redegjør i dette avsnittet det teoretiske grunnlaget for disse spørsmålene og hvordan personlighetsindikatorerne i settet har blitt tilpasset formålet i vår studie. Personlighetstrekk kan defineres som en avgrenset tilbøyelighet som omfatter følelser, tanker og handlinger (Nordvik 2005). Spørsmålssett C handler om hvilke personlige egenskaper fagansatte i barneverntjenestene vurderer som viktige for gode fosterforeldre, og baserer seg på spørsmål utviklet i den norske kortversjon av "The Big Five Inventory" (heretter benevnt som BFI-20).

"The Big Five Inventory" er blant de mest brukte personlighetstestene som brukes i dag og baserer seg på en "femfaktormodell" for ulike personligheter (Engvik og Clausen 2011, Nordvik 2005). Testleddene i "The Big Five Inventory" er valgt ut med henblikk på deres "prototypikalitet" for de fem hovedfaktorene. Kortversjonen av "The Big Five Inventory" (BFI-20) operasjonaliserer de fem hovedfaktorene, uten å ta mål av seg å dekke alle nyanser ved disse personlighetstypene (Engvik og Clausen 2011). Engvik og Clausen slår også fast at det ikke er mulig å måle noe så omfattende som personlighet på en optimal måte med bare 20 ledd, men argumenterer samtidig for at BFI-20 kan være praktisk nyttig, da det korte formatet til modellen gjør den anvendbar for undersøkelser som ikke krever like stor grad av validitet og nyansert kartlegging av personlighetstyper. Det blir en avveining mellom det praktiske gjennomføringsbehovet og hva som gir forsvarlig informasjon. Noen forfattere (Engvik og Føllesdal 2005, Nordvik 2005) hevder at BFI-20 er ideelt dersom man ønsker å kartlegge personlighet.

Ved siden av de metodiske begrensningene allerede nevnt ved å bruke kortversjonen BFI-20 med hensyn til validitet og nyansering i kategoriseringene, vil vi også påpeke noen andre metodiske begrensninger ved bruken i spørreskjemaet vårt. For det første, er det fagansattes oppfatninger av fosterforeldrenes personlighet som vi samler data om. BFI-20 er i utgangspunktet utviklet som et selvrapporteringskjema. Når vi retter spørsmålene til fagansatte i barneverntjenestene, tilpasser vi spørsmålsstillingen til at de rapporterer om personlighet ved fosterforeldre som de opplever og erfarer som vellykkede. De personlige egenskapene ved fosterforeldrene vil derfor være konstruert av de fagansattes og hvordan de sanser og erfarer fosterforeldre. Det ligger derfor en mulighet for avvik mellom fosterforeldres egne og andres vurderinger av hvordan de er, i dette tilfellet blir de 'andre' fagansatte i barneverntjenesten. Dernest virker respondentenes begrepsforståelse inn på resultatene, noe som gjelder for alle spørsmål i spørreskjemaer. Her må vi spesifisere at spørsmålene har utgangspunkt i et engelskspråklig testverktøy som er oversatt til norsk, og som forskningsgruppa har tilpasset til vårt spesifikke formål med spørreskjemaet. Personlighetstesten er også utviklet i en vestlig kultur, og vil av den grunn også kunne ha begrensninger i forhold til å gjøre generaliseringer til andre kulturer (Nordvik 2005).

De fem personlighetstypene som inngår i The Big Five-indeksen er som følger:

1. Ekstroversjon (grad av innadvendthet/utadvendthet)
2. Vennlig (medmenneskelighet)
3. Kontroll (planmessighet)
4. Emosjonell stabilitet (nevrotisme)
5. Fantasi (Åpenhet)

Personlighetsfaktoren *Ekstroversjon* går på om man trives i andres selskap og har lett for å oppleve at man får positive følelser i sosiale sammenhenger, oftest omtalt som det å være utadvendt. Lave skårer på denne faktoren indikerer at vedkommende er innadvendt, kjenner mindre på sterke følelser i sosiale sammenhenger og opplever sosiale aktiviteter med mange mennesker oftere slitsomt. I testen inngår det spørsmål om hvor aktiv, pratsom, dominerende og utadvendt vedkommende er. Personlighetsfaktoren *Vennlig/Medmenneskelighet* går på hvor samarbeidsvillig og medfølende vedkommende er. Lave skårer på denne indikerer at vedkommende kan ha tendens til å være mistenksom

overfor andre. I testen inngår det spørsmål om vedkommende er varm, ikke-kynisk, omsorgsfull og vennlig. Personlighetsfaktoren *Kontroll/planmessighet* går på individets selvdisciplin og evne til pliktoppfyllelse. I testen inngår det spørsmål om vedkommende er velorganisert, strukturert, planmessig og disiplinert. Personlighetsfaktoren *Emosjonell stabilitet/Nevrotisme* sier noe om hvor lett individer har for å oppleve negative følelser som for eksempel engstelse og depresjon. I testen inngår det spørsmål om vedkommende er ubekymret, ikke hårsår, ikke nervøs og ikke anspent. Personlighetsfaktoren *Fantasi/Åpenhet* sier noe om hvor åpen individet er for nye erfaringer, eksempelvis å smake på nye matretter. I testen inngår det spørsmål om vedkommende er original, fantasifull, kreativ og oppfinnsom (Engvik og Clausen 2011). Påstandene lader enten positivt eller negativt i de fem personlighetsfaktorene. Engvik og Clausen (2011) finner at alle faktorene i kortversjonen BFI-20 oppnår akseptable verdier for de psykometriske egenskapene i BFI-44, og kan derfor sies å være en god erstatning til å basere spørsmålene på BFI-44. Siden formålet i denne undersøkelsen ikke søker eksakte kategoriseringer av enkeltpersoner, og heller søker personlighetstrekk ved gode fosterhjemforeldre som gruppe, argumenterer vi derfor for at kortversjonen er hensiktsmessig og tilstrekkelig for vårt formål.

2.1.3 UTVALG

Vi ønsket å få et mest mulig representativt utvalg av barneverntjenester til å delta i spørreundersøkelsen. For å unngå skjevfordelinger i utvalget, valgte vi å rette undersøkelsen mot et stratifisert utvalg av kommuner basert på antall innbyggere i kommunene og geografisk beliggenhet. Ved et tilfeldig utvalg av barneverntjenester er det stor sannsynlighet for at små kommuner med under 5000 innbyggere og middels store kommuner med mellom 5000 og 19999 innbyggere vil være overrepresenterte. Tall fra Langøren et al. (2015: 14) viser at det i 2013 var 228 kommuner med 0-4999 innbyggere, 147 kommuner med 5000-19 999 innbyggere og 53 kommuner med 20000 eller flere innbyggere. Av totalpopulasjonen i Norge bor omtrent 62 prosent av befolkningen i kommuner med 20000 eller flere innbyggere, omtrent 28 prosent bor i landets mellomstore kommuner med mellom 5000 og 19999 innbyggere, omtrent 10 prosent bor i kommuner med 0-4999 innbyggere (SSB Statistikkbanken 2015).

Ved å stratifisere utvalget med hensyn til antall innbyggere i kommunene sikrer vi at vi har med barneverntjenestene som betjener størsteparten av den totale befolkningen. Vi trakk derfor ut barneverntjenestene i 25 kommuner med 20000 eller flere innbyggere, 25 barneverntjenester i mellomstore kommuner med 5000-19999 innbyggere, og barneverntjenester fra 20 små kommuner med færre enn 5000 innbyggere. Vi står da med et utvalg på 70 av landets 428 kommuner. For å sikre geografisk representativitet i utvalget trakk vi først ut fire små og fem mellomstore kommuner fra alle landets fem Bufetat-regioner. Deretter trakk vi ut fem store kommuner fra alle regioner med unntak av region nord, hvor det bare er fire kommuner med mer enn 20000 innbyggere. For å sørge for at det totale antallet store kommuner ble 25 trakk vi ut en ekstra kommune fra region øst, siden dette representerer den mest folkerike regionen. En gjennomgang av svarfordelingen i undersøkelsen viser at vi fikk svar fra 22 av de 70 barneverntjenestene som inngikk i utvalget.

Tabell 1. Oversikt over svar fra regioner og kommuner etter størrelse fra det stratifiserte utvalget.

Region	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Små kommuner	Totalt
Region Nord	3/4	1/5	1/4	5/13
Region Midt	4/5	1/5	2/4	7/14
Region Vest	4/5	3/5	0/4	7/14
Region Sør	1/5	3/5	1/4	5/14
Region Øst	3/6	2/5	3/4	8/15
Totalt	15/25	10/25	7/20	22/70

Tabellen viser at vi forholdsvis har fått noe flere svar fra barneverntjenestene i de store kommunene enn vi har fått fra de mellomstore og små kommunene. Alle kommunestørrelser og regioner er representerte med unntak av små kommuner i region vest. I utsending av spørreskjemaet inviterte vi leder for barnevernet og de som jobber med rekruttering, godkjenning og/eller oppfølging av fosterhjem til å svare på spørreskjemaet. Dette var et bevisst valg med tanke på å få de fagansatte med erfaring fra arbeid med fosterhjem til å besvare spørreskjemaet. Når det viser seg at det er en større andel av barneverntjenestene fra de store kommunene som har svart på undersøkelsen, kan det tyde på større interesse for spørsmål på temaet ved større barneverntjenester. Eventuelt kan det også bero på at større barneverntjenester kan ha bedre muligheter til å spesialisere arbeidsoppgaver innad i tjenesten til fosterhjemsarbeid.

2.1.4 DISTRIBUTJON AV SPØRRESKJEMAET

Spørreskjemaene er utviklet i programvaren Questback for elektronisk distribusjon til respondentene. Spørreskjemaene ble sendt til de kommunale e-postmottakene. Vi ba i e-postmeldingen til kommunenes postmottak om at spørreskjemaene ble videresendt til fagansatte i barneverntjenesten som jobbet med å rekruttere, godkjenne og følge opp fosterhjem. Utsending ble foretatt mandag 8. juni 2015. Påminninger om å besvare spørreskjemaene ble sendt ut torsdag 18. juni og 29. juni. Spørreskjemaet var åpent for besvarelser fram til 8. august 2015.

2.2 BESKRIVELSE AV RESPONDENTENES BAKGRUNN

Respondentene i undersøkelsen har svart på spørsmål om de jobber ved en kommunal eller en interkommunal barneverntjeneste. 90 prosent av respondentene jobber ved kommunale barneverntjenester, mens 10 prosent jobber ved interkommunale barneverntjenester.

57,5 prosent av respondentene beskriver sitt tjenesteområde som storby/by. 22,5 prosent jobber i områder som de selv beskriver som et tettsted, mens 20 prosent jobber i spredtbygde områder.

2.2.1 STØRRELSE PÅ BARNEVERTJENESTENE

Blant de respondentene som har svart på spørreundersøkelsen, varierer antall ansatte i barneverntjenesten fra to til 86 fagansatte. Det er med andre ord veldig stor forskjell i størrelsene på barneverntjenestene som er representerte i det endelige utvalget.

Tabell 2. Respondentfordeling – antall fagårsverk ved barneverntjenestene.

Antall fagansatte	Frekvens	Prosentandel
1-10 fagansatte	10	25,0
11-20 fagansatte	7	17,5
21-30 fagansatte	9	22,5
31-40 fagansatte	9	22,5
41 eller flere fagansatte	5	12,5
Totalt	40	100,0

Tabellen ovenfor viser at en fjerdedel av respondentene kommer fra kontorer med 10 eller færre fagansatte. Kontorer med mellom 20 og 40 fagansatte er best representert i utvalget; 22,5 prosent jobber i tjenester med respektive 21-30 ansatte og 31-40 ansatte. 17,5 prosent av respondentene jobber ved barneverntjenester med 11-20 fagansatte, og 12,5 prosent sier at de jobber ved barneverntjenester som har 41 eller flere fagstillinger.

2.2.2 ARBEIDSERFARING

Respondentene ble bedt om å krysse av for hvor lang arbeidserfaring de har fra barneverntjenesten. Tabell 3 viser at respondentenes arbeidserfaring i barneverntjenesten varierer fra ett til 30 år. I gjennomsnitt har respondentene i studien 15 års arbeidserfaring.

Tabell 3. Respondentfordeling. Erfaring i barneverntjenesten i antall år.

Erfaring i barneverntjenesten	Frekvens	Prosentandel
1-10 år	13	32,5
11-20 år	20	50,0
21-30 år	7	17,5
Total	40	100,0

Tabellen viser at en tredel har mindre enn 10 års arbeidserfaring i barneverntjenesten, halvparten av respondentene har mellom 11 og 20 års erfaring i barneverntjenesten, og litt over en sjettedel har 21 års erfaring eller mer.

2.2.3 ARBEIDSOPPGAVER OG ANSVAR

Vi spurte respondentene om hvilke arbeidsoppgaver og ansvar de har i sine respektive barneverntjenester, med fokus på deres ansvar og oppgaver for fosterhjem. Respondentene ble gitt mulighet til å krysse av for flere svaralternativer.

Tabell 4. Jeg har følgende oppgaver/ansvar i min barneverntjeneste (n=40).

Oppgave/ansvar:	Antall
Enhetsleder	19
Avdelingsleder	10
Å jobbe med å rekruttere fosterhjem	3
Å godkjenne fosterhjem	8
Å gi råd og veiledning til fosterforeldre	11
Å følge opp fosterbarn	14
Å føre kontroll med fosterhjem	2
Total	67

Vi ser i tabellen at 19 av respondentene er enhetsledere for barneverntjenestene, mens ti av dem er avdelingsledere. Tre respondenter jobber med å rekruttere fosterhjem, og åtte jobber med å godkjenne fosterhjem. Det er 11 respondenter som jobber med å gi råd og veiledning til fosterforeldre, 14 respondenter jobber med å følge opp fosterbarn, og to av respondentene har til oppgave å føre kontroll med fosterhjem.

3 PRESENTASJON AV FUNN

I denne delen av notatet presenterer vi funnene fra undersøkelsen. Vi skal gå gjennom resultatene for spørsmålene som omfatter barneverntjenestens arbeid med fosterhjem, respondentenes vurderinger av rekrutteringskampanjer, erfaringer med ulike informasjonskanaler ved rekruttering av fosterhjem, og tilslutt viktigheten av en rekke utvalgte trekk som respondentene mener kjennetegner gode fosterhjem og – foreldre.

3.1 REKRUTTERING AV FOSTERHJEM

3.1.1 PRIORITERING AV REKRUTTERINGSARBEID

Ansvaret for rekruttering og opplæring av fosterhjem er tillagt statlig regional barnevernsmyndighet (Bufetat), jamfør *Forskrift om fosterhjem* § 2. Mens rekruttering og gi opplæring av fosterhjem er et statlig ansvar, er det i utgangspunktet fosterhjems kommunens ansvar å godkjenne aktuelle fosterhjem, jamfør *Forskrift om fosterhjem* § 5. I Oslo er det kommunen som har ansvar for rekruttering av fosterhjem, og i tillegg rekrutterer mange kommuner både i og utenfor slekt og nettverk (Meld.St. 17: 56). Videre utdypes Bufetats ansvar i *Retningslinjer for fosterhjem* (BLD, 2004) som sier at: "statlig regional barnevernsmyndighet skal iverksette de tiltak som er nødvendige for å sikre at det innenfor de respektive regioner finnes et tilstrekkelig antall fosterhjem" (Barne-, likestilling- og inkluderingsdepartementet 2004). Retningslinjene for fosterhjem sier at det i det generelle rekrutteringsarbeidet skal brukes ulike metoder som annonsering i aviser, plakattoppslag og brosjyremateriell. Rekrutteringsarbeidet skal veksle fra små lokale kampanjer til større, nasjonale aksjoner der også TV-annonsering tas i bruk. I tillegg skal internett, samt hjemmesidene til fosterhjemtjenesten i Norge tas i bruk. Også individuelle annonser for det enkelte barn har vært brukt i rekrutteringsarbeid (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2004). Retningslinjene for fosterhjem tilsier at statlig regional barnevernsmyndighet bør jobbe med et bredt spekter av strategier for å rekruttere flere fosterforeldre.

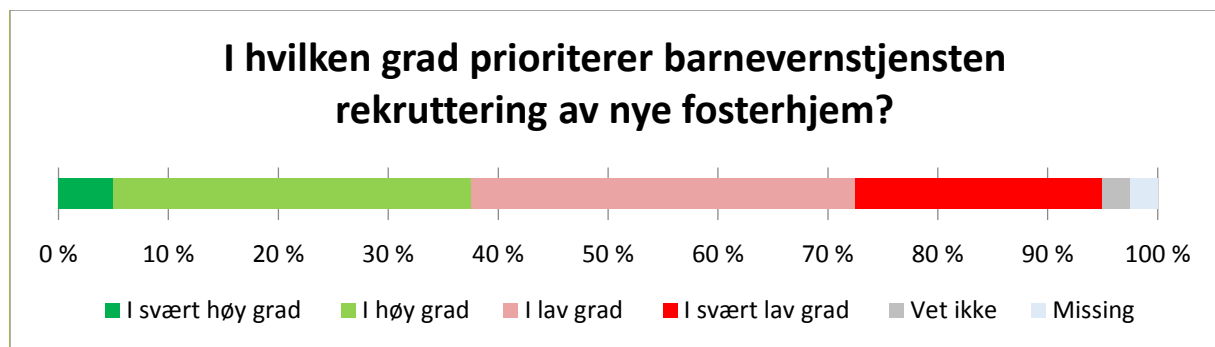
Retningslinjene sier samtidig at det ikke er noe i veien for at kommunene selv skaffer fosterhjem (ibid). Med tanke på kravet i *Forskriften om fosterhjem* § 4, om at de kommunale (og interkommunale) barneverntjenestene alltid skal søke etter egnede fosterhjem i barnets slekt- og nettverk, vil det i praksis være kommunene som rekrutterer fosterhjem i slekt og nettverk. Regjeringen vil at kommuner med nødvendig kompetanse kan gis et helhetlig faglig og økonomisk ansvar for barneverntjenesten og vil redusere omfanget av statlig barnevernsbyråkrati. Regjeringen er også åpen for at flere barnevernsaktører kan rekruttere fosterforeldre (Regjeringserklæringen 2013). KS² har også foreslått å flytte ansvaret for rekruttering av fosterhjem fra stat til kommuner (KS 2015) med begrunnelse i at rekrutteringsoppgavene og veiledningsoppgavene av fosterforeldre i forhold til det konkrete barnet henger tett sammen. Videre argumenteres det blant annet med at flere kommuner rekrutterer mer enn halvparten av fosterhjemmene sine selv (ibid). Fosterhjemsmeldingen viser at et kommunalt rekrutteringsansvar vil kunne føre til flere fordeler, deriblant økt innsats for å rekruttere i slekt og nettverk, at flere barn med minoritetsbakgrunn får vokse

² KS er kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon i Norge, og het tidligere Kommunenes sentralforbund til det skiftet navn til KS i 2004.

opp i hjem som ivaretar deres religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, at barnet blir plassert i fosterhjem nær deres opprinnelige bomiljø slik at de bevarer kontakt med sitt positive nettverk og i mindre grad må bytte skole, at det blir enklere for omsorgskommunen å sørge for god oppfølging av barnet og fosterhjemmet, samt god oppfølging og veiledning til fosterhjemmene slik at faren for utilsiktede brudd reduseres (Meld. St 17: 57). En nyere gjennomgang av forskning på slektfosterhjem finner at barn som plasseres i slekt og nettverk i mindre grad erfarer atferdsproblemer, mentale helsevansker og færre omplassering enn fosterbarn i ordinære fosterhjems plasseringer (Winokur, Holtan og Batchelder 2014). Fosterhjemsmeldingen legger fram følgende forslag for å nå regjeringens mål:

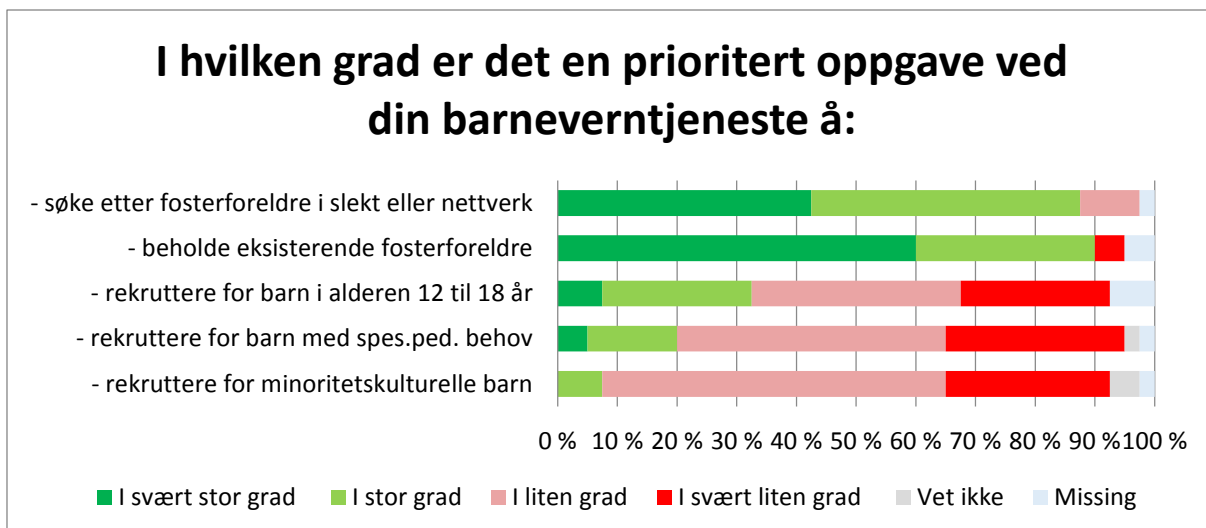
- gi kommunene en plikt til å vurdere bruk av familieråd eller andre verktøy eller metoder for nettverkskartlegging når barn trenger et fosterhjem
- at det utredes om det skal opprettes en nasjonal oversikt over tilgjengelige fosterhjem
- sende forslag om endret ansvar for rekruttering av fosterhjem på høring våren 2016. Forslaget konkluderes i lovproposisjon om barnevern som er planlagt fremlagt våren 2017 (Meld.St 17: 58).

Vi stilte de fagansatte og ledere i barneverntjenestene spørsmål om i hvilken grad rekruttering av nye fosterhjem er en prioritert oppgave ved deres barneverntjeneste. Svarfordelingen i figur 2 viser at fem prosent svarer at rekruttering av fosterhjem i svært høy grad er prioritert ved deres barneverntjeneste. Ytterligere 32,5 prosent sier at det gis høy prioritering, og 57,5 prosent sier at rekruttering gis lav (35 prosent) eller svært lav (22,5 prosent) prioritering.

Figur 2. I hvilken grad er rekruttering av nye fosterhjem en prioritert oppgave ved din barneverntjeneste? (n=40).

Videre stilte vi spørsmål om mer spesifikke prioriteringsområder knyttet til rekruttering av fosterhjem.

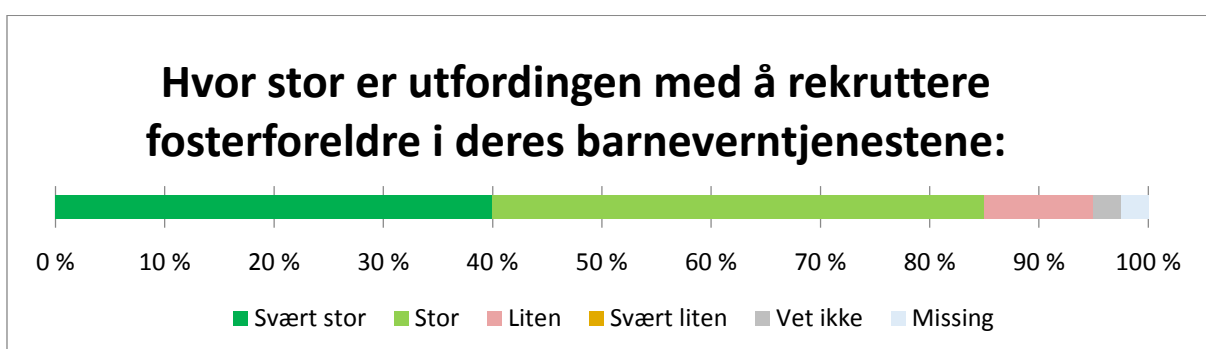

Figur 3. Prioriterte oppgaver knyttet til rekruttering av fosterhjem (n=40).

Vi ser av figur 3 at majoriteten av respondentene sier at det i svært stor grad (42,5 prosent) eller i stor grad (45,0 prosent) er en prioritert oppgave å søke etter fosterforeldre i barnets slekt eller nettverk. Å jobbe med å beholde eksisterende fosterhjem, fremstår som en arbeidsoppgave som mange prioriterer høyt. Majoriteten sier at de i stor (30 prosent) eller svært stor (60 prosent) grad prioriterer dette. Videre oppgir 32,5 prosent av respondentene at de i svært stor eller i stor grad prioriterer å rekruttere fosterhjem for barn i alderen 12 til 18 år. 20 prosent sier at de i svært stor eller i stor grad prioriterer rekruttering av fosterhjem til barn med spesialpedagogiske behov i barnehagen/skolen. Bare 7,5 prosent melder om at de i svært stor grad eller i stor grad har rekruttering av fosterhjem for minoritetskulturelle barn som en prioritert oppgave.

3.1.2 UTFORDRINGEN MED Å REKRUTTERE FOSTERHJEM

Hvordan står prioriteringene i forhold til barnevernets opplevde utfordring med hensyn til å rekruttere fosterhjem? Vi ba respondentene om å vurdere hvor stor utfordringen med å rekruttere fosterhjem er ved deres tjeneste.

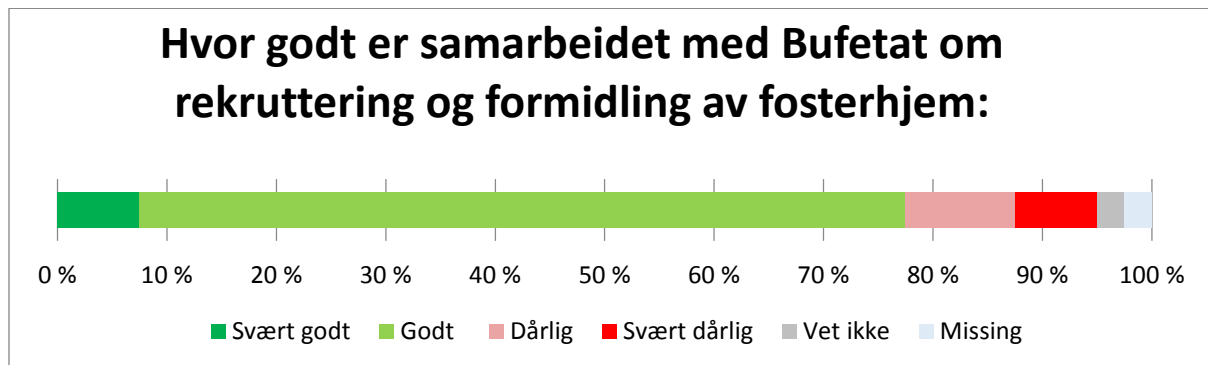

Figur 4. Hvor stor mener du utfordringen med å rekruttere fosterforeldre er ved din barneverntjeneste? (n=40).

Flesteparten av respondentene vurderer rekrutteringsutfordringen som svært stor (40 prosent) eller stor (45 prosent).

3.1.3 SAMARBEID OM REKRUTTERING MED BUFETAT

Videre spurte vi respondentene om hvordan barneverntjenestene vurderer samarbeidet med Bufetat om rekruttering og formidling av fosterhjem.

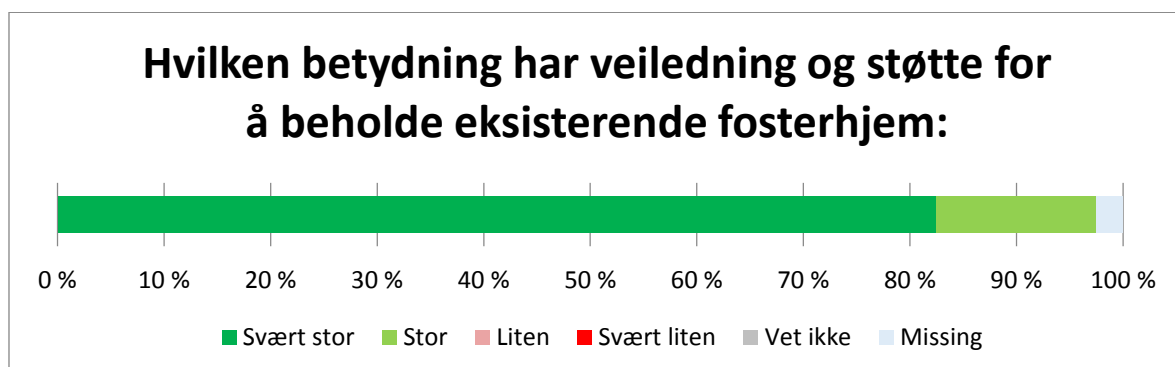

Figur 5. Hvor godt samarbeider barneverntjenesten med Bufetat om rekruttering og formidling av fosterhjem? (n=40).

Majoriteten av ledere og fagansatte i barneverntjenestene som deltok i undersøkelsen opplever et godt samarbeid med Bufetat om rekruttering og formidling av fosterhjem. Hele 70 prosent sier at samarbeidet er godt, mens 7,5 prosent sier at samarbeidet er svært godt.

3.1.4 BEHOLDE EKSISTERENDE FOSTERHJEM

Et alternativ til å rekruttere nye fosterhjem er å jobbe for å beholde eksisterende fosterhjem (Blakey et al. 2012). Å jobbe for å beholde eksisterende fosterhjem er viktig med hensyn på å unngå avbrutte fosterhjems plasseringer som har negative konsekvenser for fosterbarn. Opplæring, veiledning og støtte til fosterforeldre er viktige tiltak for å sikre at fosterhjemmene som allerede er rekrutterte blir opprettholdt.

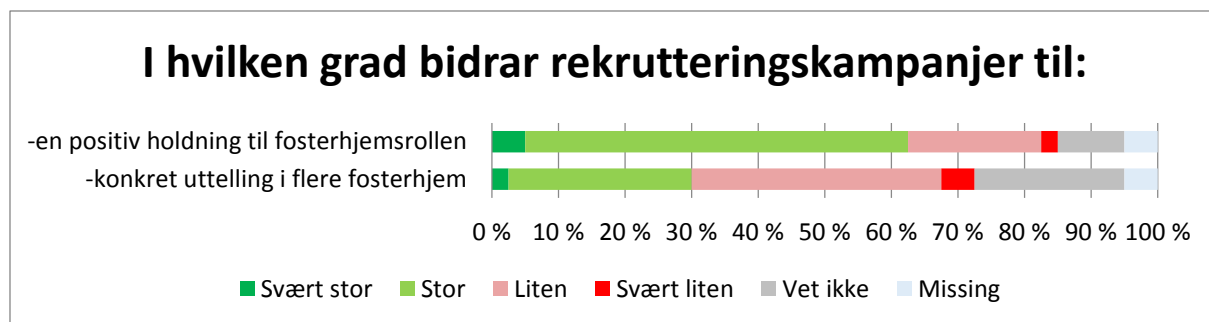

Figur 6. Betydning av veiledning og støtte for å beholde eksisterende fosterforeldre (n=40).

Det er stor enighet blant respondentene om at veiledning og støtte til eksisterende fosterhjem er svært viktig (82,5 prosent) eller viktig (15,0 prosent) for å beholde dem.

3.2 VURDERINGER AV REKRUTTERINGSKAMPANJER

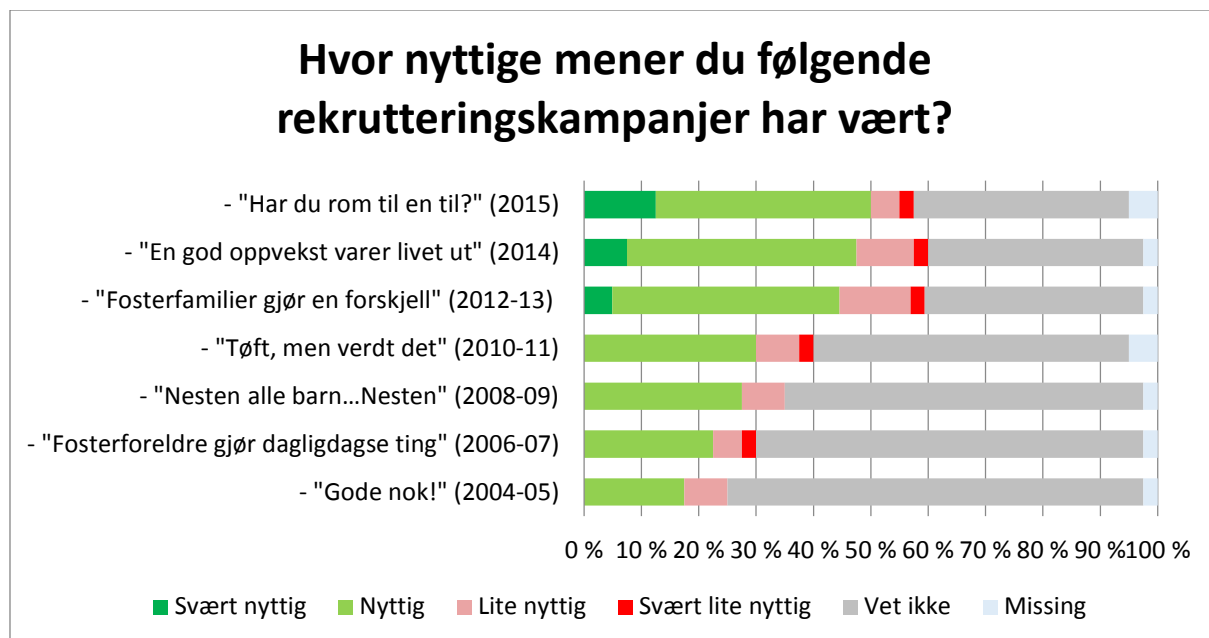
I løpet av de siste ti årene har det vært gjennomført forskjellige kampanjer for å rekruttere flere fosterforeldre. Vi ba respondentene om å vurdere i hvilken grad rekrutteringskampanjene bidrar til en positiv holdning til fosterhjemsrollen og til konkret uttelling i flere fosterhjem.

Figur 7. Vurderinger av rekrutteringskampanjer som konkret bidrag til flere fosterhjem versus et holdningsskapende bidrag (n=40).

Vi ser at nærmere to tredjedeler opplever at rekrutteringskampanjene bidrar til positive holdninger til fosterhjemsrollen (62,5 prosent stor eller svært stor grad), mens nærmere en tredel (30,0 prosent) mener at kampanjene i stor eller svært stor grad har gitt uttelling i flere fosterhjem.

Videre ba vi respondentene om å vurdere hvor nyttige de mener de ulike kampanjene har vært.

Figur 8. Hvor nyttige har rekrutteringskampanjene vært for rekruttering av fosterhjem? (n=40).

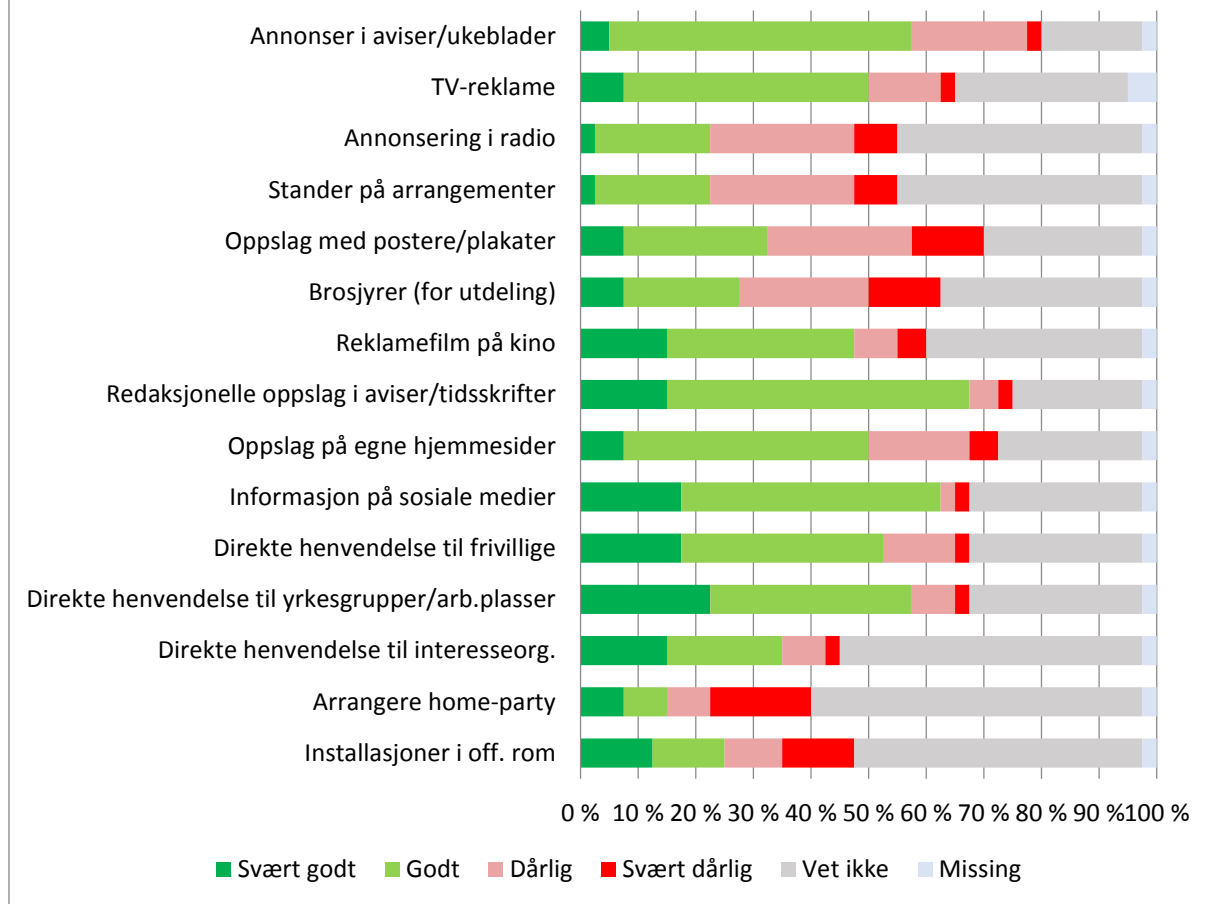
Figuren viser at det er mange av respondentene som ikke tar stilling til hvor nyttige de nasjonale kampanjene har vært for rekruttering av fosterhjem. Vi kan forvente at færre av respondentene vil svare i forhold til de eldre kampanjene ettersom de kanskje ikke var tilsatt ved barneverntjenesten da disse kampanjene ble gjennomført. Når vi ser på resultatene ser vi at det er 12,5 prosent som sier at den nyeste kampanjen, "Har du rom til en til?" er svært nyttig. Ytterligere 37,5 prosent mener den nyeste kampanjen er nyttig for rekruttering av fosterforeldre. Også "En god oppvekst varer livet ut" oppleves nyttig av nærmere halvparten av respondentene. Her er det 7,5 prosent som sier at kampanjen var svært nyttig, mens 40,0 prosent mener kampanjen var nyttig. For kampanjen "Fosterforeldre gjør en forskjell", er det 45,0 prosent av respondentene som mener den var nyttig eller svært nyttig (5,0 prosent). 30,0 prosent mener kampanjen "Tøft, men verdt det" var nyttig. 27,5 prosent sier at kampanjen "Nesten alle barn..." var nyttig, mens 22,0 prosent mener kampanjen "Fosterforeldre gjør dagligdagse ting" var nyttig. Den eldste kampanjen vi bad respondentene om å vurdere nytten av, "Gode nok!", var det bare 17,5 prosent som mente var nyttig. Det er imidlertid 72,5 prosent har svart vet ikke på dette spørsmålet, noe som tyder på at det er et mindretall av respondentene som kjenner til denne kampanjen.

3.3 ERFARINGER MED FORSKJELLIGE INFORMASJONSKANALER I REKRUTTERING AV FOSTERHJEM

3.3.1 HVOR GODT FUNGERER FORSKJELLIGE INFORMASJONSKANALER I REKRUTTERING AV NYE FOSTERFORELDRE?

I skjemaet stilte vi også spørsmål med respondentenes erfaringer med ulike informasjonskanaler i rekruttering av nye fosterforeldre. De kunne velge mellom svaralternativene svært godt, godt, dårlig, og svært dårlig. I tilfelle respondentene ikke har erfaring med rekrutteringsarbeid via den aktuelle informasjonskanalen, hadde de mulighet for å krysse av for svaralternativet "Vet ikke/ikke erfart."

Vurderinger av hvor godt informasjonskanaler fungerer i rekruttering av fosterhjem

Figur 9. Hvor godt fungerer informasjonskanaler i rekruttering av nye fosterhjem? (n=40).

Vi ser at det er ganske mange som benytter seg av "Vet ikke/ikke erfart"-kategorien. Figuren viser at henholdsvis 80 prosent har kunnet ta stilling til hvor godt annonser i aviser og tidsskrifter fungerer, mens 40 prosent har kunnet ta stilling til hvor godt home-party fungerer som informasjonskanal med hensyn til å rekruttere nye fosterforeldre. Blant de respondentene som har vært i stand til å vurdere hvordan de respektive informasjonskanalene fungerer, tar vi utgangspunkt i andelen av respondenter som har hatt positive erfaringer.

De informasjonskanalene som flest erfarer fungerer svært godt er direkte henvendelse til yrkesgrupper/arbeidsplasser (22,5 prosent), direkte henvendelse til frivillige organisasjoner (17,5 prosent), informasjon på sosiale medier (17,5 prosent), redaksjonelle oppslag i aviser og tidsskrifter (15 prosent), direkte henvendelser til interesseorganisasjoner (15 prosent) og reklamefilm på kino (15 prosent). Flest respondenter erfarer at følgende informasjonskanaler fungerer godt eller svært godt: redaksjonelle oppslag i aviser og tidsskrifter (67,5 prosent), informasjon på sosiale medier (62,5 prosent), direkte henvendelse til yrkesgrupper/arbeidsplasser (57,5 prosent), annonser i aviser og ukeblader (57,5 prosent), direkte henvendelse til frivillige (52,5 prosent), oppslag på egne hjemmesider (50 prosent), TV-reklame (50 prosent) og reklamefilm på kino (47,5 prosent).

Når vi ser på hvilke informasjonskanaler som ble vurdert til å fungere dårlig eller svært dårlig av flest respondenter, kommer følgende informasjonskanaler dårligst ut: oppslag med postere/plakater (37,5 prosent), brosjyrer for utdeling (35 prosent), annonsering i radio (32,5 prosent) og stander på arrangementer (32,5 prosent).

Som allerede nevnt er det store forskjeller knyttet til hvor mange respondenter som har erfaring til å ta stilling til hvordan de ulike informasjonskanalene fungerer. Det er imidlertid grunn til å si at barneverntjenestens ansatte synes å ha positive erfaringer av rekrutteringsarbeid som tar i bruk annonser i aviser/ukeblader, TV-reklame, redaksjonelle oppslag i aviser/tidsskrifter, informasjon på sosiale medier, direkte henvendelser på arbeidsplasser/yrkesgrupper, direkte henvendelser til frivillige organisasjoner, samt oppslag på hjemmesider.

3.4 DET GODE FOSTERHJEM

3.4.1 BESKRIVELSER AV DET GODE FOSTERHJEM

For å supplere de kvantitative dataene i spørreundersøkelsen ga vi også respondentene mulighet til å komme med kvalitative beskrivelser av gode fosterhjem gjennom å stille følgende spørsmål: Beskriv kort hva som kjennetegner varige og stabile fosterhjem. Hele 92,5 prosent av respondentene har valgt å beskrive hva de erfarer som kjennetegn på varige og stabile fosterhjem. De kvalitative innspillene lar seg gruppere i følgende inndeling av kjennetegn: 1) emosjonelle kjennetegn, 2) kunnskapsorienterte kjennetegn, 3) motivasjonsorienterte kjennetegn og 4) systemrelaterte kjennetegn.

Beskrivelsene inneholder typisk følgende emosjonelle kjennetegn på gode fosterforeldre. Gode fosterforeldre beskrives som varme, har raushet, viser en åpenhet, står i egne følelser, har en rommelighet, viser kjærlighet, er trygge, modige, rolige, tolerante, omsorgsfulle og inkluderer fosterbarnet i sin familie.

Videre inneholder beskrivelsene også flere kunnskapsorienterte kjennetegn: gode fosterforeldre har god forståelse for barn med tilknytningsproblematikk og for bakgrunn og årsak til barns adferd, har kunnskap om normalutvikling hos barn, har evne til refleksjon, innsikt og selvinnikt, er mottakelige for ny kunnskap og har fokus på å finne løsninger, forståelse for å endre tankemønstre og villighet til å prøve nye metoder og strategier.

Når det kommer til motivasjonsorienterte kjennetegn, beskriver respondentene at gode fosterforeldre har lite fokus på egen vinning, men har mer fokus på barnets situasjon, er opptatt av å hjelpe og bidra til at noen får det bedre, er idealister, ikke opptatt av lønn, ønsker å gjøre en samfunnsoppgave og hjelpe noen som trenger det.

Beskrivelsene inneholder også kjennetegn som i større eller mindre grad handler om hvordan gode fosterforeldre forholder seg til barneverntjenesten som system. Respondentene beskriver at gode fosterforeldre er i tett og god systematisk veiledning for å styrke graden av emosjonell omsorg, har hatt en god godkjenningsprosess, er godt forberedt, har god informasjon om barnet, er åpne for og har evne til å ta i mot veiledning.

3.5 VURDERINGER AV PERSONLIGE EGENSKAPER HOS FOSTERFORELDRE

Vi har bedt fagansatte i barneverntjenestene om å ta stilling til et sett av påstander som omhandler personlighetstrekk hos fosterforeldre, og vurdere i hvilken grad påstandene er beskrivende for gode fosterforeldre. Respondentene ble bedt om å gi skårer på en skala fra 1="Passer ikke" til 7="Passer helt" i forhold til deres erfaringer med gode fosterforeldre. Påstandene er bygd opp på grunnlag av den norske kortversjonen av "The Big Five Inventory" (Engvik og Clausen 2011).

3.5.1 EKSTROVERSJON

Den første personlighetsfaktoren i "The Big Five Inventory" er ekstroversjon. De fagansatte graderte fire påstander om personlighetstrekk hos gode fosterforeldre langs skalaen fra 1="Passer ikke" til 7="Passer helt". Verdien 4 utgjør midtpunktet på skalaen.

Tabell 5. Vurdering av grad av innadvendthet vs. utadvendthet hos gode fosterforeldre.

Gode fosterforeldre:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...er pratsomme	40	3,13	1,362	2,69-3,56
...er utadvendte og sosiale	38	4,55	1,465	4,07-5,03
...har en tendens til å være stille av seg	40	2,73	1,240	2,33-3,12
...kan være skye og hemmede	40	1,58	0,903	1,29-1,86

Påstandene som går på grad av innadvendthet versus utadvendthet indikerer hvor godt fosterforeldre trives i andres selskap eller om gode fosterforeldre opplever sosiale aktiviteter med andre mennesker som slitsomme. Vi ser i tabellen over at det er sprikende skårer knyttet til om gode fosterforeldre er utadvendte eller innadvendte. Påstandene om at gode fosterforeldre har en tendens til å være stille av seg (2,73), og kan være skye og hemmede (1,58), oppnår lave gjennomsnittsskårer tyder på at dette er egenskaper som i mindre grad er tilstedeværende hos gode fosterforeldre, i følge de som svarte på undersøkelsen. Det er ikke et entydig svar på påstanden om at gode fosterforeldre er utadvendte og sosiale (4,55). En lav skåre om at gode fosterforeldre er pratsomme (3,13) peker i motsatt retning av de tre øvrige variablene.

3.5.2 VENNLIGHET/MEDMENNESKELIGHET

Den andre personlighetsfaktoren i "The Big Five Inventory" er vennlighet/medmenneskelighet. Respondentene graderte fire påstander om personlighetstrekk hos gode fosterforeldre langs skalaen fra 1="Passer ikke" til 7="Passer helt". Verdien 4 utgjør midtpunktet på skalaen.

Tabell 6. Vurdering av grad av vennlighet/medmenneskelighet hos gode fosterforeldre.

Gode fosterforeldre:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...er hjelpsomme og uegoistiske i forhold til andre	39	5,56	1,373	5,12-6,01
...kan være kalde og fjerne	40	1,15	0,427	1,01-1,29
...er hensynsfulle og vennlige ovenfor de fleste mennesker	38	6,11	1,034	5,77-6,45
...kan noen ganger være uhøflige mot andre	39	2,41	1,371	1,97-2,85

Grad av vennlighet/medmenneskelighet er bygd opp av indikatorer hvor samarbeidsvillig og hvor medfølende gode fosterforeldre er. Lave skårer på vennlighet/medmenneskelighet indikerer personer som kan ha en tendens til å være skeptiske ovenfor andre. Tabellen over viser at fagansatte i barneverntjenesten sier at gode fosterforeldre er hjelpsomme og uegoistiske (5,56) og hensynsfulle og vennlige (6,11). Lave verdier på indikatorene kan være kalde og fjerne (1,15) og kan noen ganger være uhøflige mot andre (2,41) tilsier at gode fosterforeldre i liten grad kjennetegnes ved skepsis ovenfor andre. Alle fire indikatorene peker tydelig i retning av at gode fosterforeldre har en personlighetstype som er både varm, ikke-kynisk, omsorgsfull og vennlig.

3.5.3 KONTROLL/PLANMESSIGHET

Den tredje personlighetsfaktoren i "The Big Five Inventory" er kontroll/planmessighet. De fagansatte graderte fire påstander om personlighetstrekk hos gode fosterforeldre langs skalaen fra 1="Passer ikke" til 7="Passer helt". Verdien 4 utgjør midtpunktet på skalaen.

Tabell 7. Vurdering av grad av kontroll/planmessighet hos gode fosterforeldre.

Gode fosterforeldre:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...gjør en grundig jobb	39	5,67	1,177	5,29-6,05
...kan være uforsiktige	38	2,21	1,255	1,80-2,62
...har en tendens til å ha lite orden på tilværelsen	36	2,14	1,437	1,65-2,63
...legger planer og følger dem opp	36	5,81	1,037	5,45-6,16

Påstandene om grad av kontroll/planmessighet indikerer i hvilken grad respondentene oppfatter gode fosterforeldrene som selvdisiplinerte og pliktoppfyllende. Høye skårer i retning av kontroll/planmessighet indikerer personlige egenskaper som knytter seg til å være velorganisert, strukturert, planmessig og disiplinert. I tabellen ser vi at det er høye gjennomsnittsskårer på påstanden om at gode fosterforeldre: gjør en grundig jobb (5,67), legger planer og følger dem opp (5,81). Lave skårer på påstandene om at gode fosterforeldre kan være uforsiktige (2,21) og har en tendens til å ha lite orden på tilværelsen (2,14) tilsier at de fleste som svarte på undersøkelsen mener at disse personlighetstrekkene i mindre grad gjelder for gode fosterforeldre.

3.5.4 EMOSJONELL STABILITET/NEVROTISME

Den fjerde personlighetsfaktoren i "The Big Five Inventory" er emosjonell stabilitet/nevrotisme. De fagansatte graderte fire påstander om personlighetstrekk hos gode fosterforeldre langs skalaen fra 1="Passer ikke" til 7="Passer helt". Verdien 4 utgjør midtpunktet på skalaen.

Tabell 8. Vurdering av grad av emosjonell stabilitet/nevrotisme hos gode fosterforeldre.

Gode fosterforeldre:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...er deprimerte og nedtrykte	37	1,08	0,277	1,00-1,17
...er avslappet, og takler stress godt	40	6,37	0,774	6,13-6,62
...bekymrer seg mye	39	2,05	1,234	1,65-2,45
...blir lett nervøse	37	1,30	0,520	1,12-1,47

Påstandene knyttet til grad av emosjonell stabilitet/nevrotisme indikerer i hvilken grad gode fosterforeldre har en personlighet som innebærer en tilbøyelighet for engstelse og depresjon. Tabellen over viser at barnevernsansatte i stor grad har svart "passer helt" på påstanden om at gode fosterforeldre er avslappet, og takler stress godt (gjennomsnittsverdi 6,37). Barnevernsansatte svarer i stor grad "passer ikke" på de øvrige påstandene; gode fosterforeldre er deprimerte og nedtrykte (1,08), gode fosterforeldre blir lett nervøse (1,30) og gode fosterforeldre bekymrer seg mye (2,05). Vi konkluderer med at respondentene jevnt over mener at de gode fosterforeldrene har en personlighet som takler stress godt, og ikke er nervøse, bekymrede og nedtrykte.

3.5.5 FANTASI/ÅPENHET

Den femte personlighetsfaktoren i "The Big Five Inventory" er fantasi/åpenhet. De fagansatte graderte fire påstander om personlighetstrekk hos gode fosterforeldre langs skalaen fra 1="Passer ikke" til 7="Passer helt". Verdien 4 utgjør midtpunktet på skalaen.

Tabell 9. Vurdering av grad av fantasi/åpenhet hos gode fosterforeldre.

Gode fosterforeldre:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...er originale, og kommer med nye ideer	39	4,28	1,276	3,87-4,70
...har livlig fantasi	39	2,82	1,275	2,41-3,23
...liker å spekulere, og leke med ideer	39	3,54	1,253	3,13-3,94
...har få kunstneriske interesser	39	2,85	1,089	2,49-3,20

Påstandene som går på fantasi og åpenhet er indikatorer for hvorvidt respondentene mener at de gode fosterforeldrene er originale, fantasifulle, kreative og oppfinnsomme. Vi ser av tabellen at påstandene om at gode fosterforeldre er originale og kommer med nye ideer har et gjennomsnitt på rundt midtverdien (4,28), noe som tyder på at respondentene hverken anser disse egenskapene som viktige eller uviktige hos gode fosterforeldre.

Respondentsvarene på påstandene om at gode fosterforeldre har kunstneriske interesser og har livlig fantasi peker i retning av at respondentene er mindre opptatte av også disse egenskapene, med gjennomsnittskårer på henholdsvis 2,85 og 2,82. Påstanden om at gode fosterforeldre liker å spekulere og å leke med ideer ligger også nærmere skalaens midtverdi med et gjennomsnitt på 3,54. Vi tolker svarene derfor dit hen at det ikke er noe entydig bilde om at de som svarte på undersøkelsen mener at gode fosterforeldre er mer fantasifulle eller åpne enn andre.

3.5.6 PERSONLIGHETSTREKK VED GODE FOSTERFORELDRE - OPPSUMMERING

De personlighetstrekkene som respondentene i barneverntjenesten fremhever som viktige hos gode fosterforeldre er først og fremst at de er utadvendte. De har i liten grad innadvendte personlige egenskaper som å være skye, hemmede og stille av seg. Andre egenskaper som de mener er til stede hos gode fosterforeldrene er å ha varme personlighetstrekk; de er hensynfulle og vennlige ovenfor de fleste, og er hjelpsomme og uegoistiske. Å være planmessige, avslappede, takle stress godt, kunne følge opp planer og gjøre en grundig jobb er også personlighetstrekk som respondentene knytter til gode fosterforeldre. Videre bør gode fosterforeldre bekymre seg lite, være lite deprimerte og sjelden bli nervøse. Respondentene er derimot ikke enige hvorvidt gode fosterforeldre er mer eller mindre fantasifulle/åpne og pratsomme; svarene tyder på at de har blandede erfaringer.

3.6 FORVENTNINGER TIL FOSTERFORELDRE

Det ligger en del krav og forventninger til de som ønsker å bli fosterforeldre, jfr. *Forskrift om fosterhjem*. Vi presenterer i dette avsnittet respondentenes vurderinger av krav og forventninger til fosterforeldre. Fagansatte og ledere er bedt om å gi sine vurderinger på en skala mellom 1="Ikke viktig" og 7="Svært viktig". Verdien 4 utgjør midtpunktet på skalaen. Vi presenterer barnevernets vurderinger av de forskjellige forventningene og kravene som stilles til fosterforeldre gruppert i ulike typer forventninger.

3.6.1 FORVENTNINGER TIL TID OG KAPASITET

Et av de kravene som stilles fosterforeldre, er at de skal ha tid og kapasitet til å være fosterforeldre. § 3 i *Forskrift om fosterhjem* stiller generelle krav til fosterforeldre, hvor det heter at fosterforeldre må ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. Det er med andre ord lovpålagte krav om at fosterforeldre må ha tid og overskudd til å gi barn et godt hjem. Denne bolken avgrensar seg til å referere barnevernets vurderinger av kravene om tid og kapasitet til å være fosterforeldre.

Tabell 10. Krav og forventninger om at fosterforeldre har tid og kapasitet.

Fosterforeldre må:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...ha ledig tid til å ta seg av fosterbarn	40	6,70	0,648	6,49-6,91
...ikke ha dårlig tid på grunn av mange biologiske barn	40	6,03	1,310	5,61-6,44
...ikke ha yrkeskarrierer som krever for mye tid	39	5,28	1,589	4,77-5,80
...ha mentalt overskudd til å oppdra fosterbarn	39	6,75	0,543	6,58-6,92

Respondentene er i stor grad enige om at fosterforeldre må ha tid og kapasitet til å være fosterforeldre. Alle påstandene i denne kategorien oppnår en gjennomsnittsskåre mellom 5,28 og 6,75. Lavest gjennomsnittsskåre gir de fagansatte til påstanden om at fosterforeldre ikke må ha yrkeskarrierer som krever for mye (5,28).

3.6.2 FORVENTNINGER TIL FORELDREFERDIGHETER

Forventninger til foreldreferdigheter knytter seg til at fosterforeldre må ha særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem, jfr. *Forskrift om fosterhjem* § 3. Vi har derfor bedt fagansatte i barneverntjenesten om å vurdere fem påstander om ulike foreldreferdigheter langs en skala fra 1 til 7.

Tabell 11. Krav og forventninger om at fosterforeldre har foreldreferdigheter.

Fosterforeldre må:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...ha ferdigheter til å følge opp barnas lekser	39	5,53	1,350	5,08-5,97
...ha ferdigheter til å snakke om følelser med barn	40	6,63	0,705	6,40-6,85
...ha ferdigheter til å stille positive forventninger og krav	38	6,55	0,686	6,33-6,78
...ha ferdigheter til å håndheve regler	38	5,82	1,205	5,42-6,21
...ha ferdigheter til å se og rose positiv adferd hos barn	39	6,85	0,366	6,73-6,96

De fagansatte i barneverntjenesten er entydige på alle påstander om fosterforeldres foreldreferdigheter. Respondentene gir høye skårer på samtlige påstander. Å ha ferdigheter til å følge opp barnas lekser gis en gjennomsnittsskåre på 5,53. Betydningen av ferdigheter til å snakke om følelser med barn oppnår en gjennomsnittsskåre på 6,63. Ferdigheter til å stille positive forventninger og krav oppnår en gjennomsnittsskåre på 6,55. Ferdigheter til å se og rose positiv adferd oppnår en skåre på 6,85, mens ferdigheter til å håndheve regler oppnår en gjennomsnittsskåre på 5,82. Selv om respondentenes vurderinger tilsier at alle disse foreldreferdighetene er viktige, legger de relativt sett litt mindre vekt på ferdigheter til å følge opp barnas lekser. I de senere årene har skolene tilbydd elevene leksehjelp, noe som bidrar til at foreldrenes oppfølging av barnas lekser reduseres, som kan være en forklaring på dette.

3.6.3 FORVENTNINGER TIL EN STABIL LIVSSITUASJON

§ 3 i *Forskriften om fosterhjem* stiller krav om at fosterforeldre må ha en stabil livssituasjon. Vi har derfor bedt fagansatte i barneverntjenesten om å vurdere betydningen av ulike forhold knyttet til stabilitet.

Tabell 12. Krav og forventninger om en stabil livssituasjon.

Fosterhjem:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidens- intervall
...må ha en stabil livssituasjon, enten i parforhold eller som enslig forelder	40	6,58	0,501	6,41-6,74
...må ha en trygg og stabil arbeidssituasjon	38	5,55	1,370	5,10-6,00
...bør helst bestå av to fosterforeldre	40	3,75	1,428	3,29-4,21

Vi ser av tabellen at de fagansatte i barneverntjenesten vurderer kravet om en stabil livssituasjon, enten det er i et parforhold eller som enslig forelder, som svært viktig. Gjennomsnittsskåren er 6,58 på skalaen fra 1 til 7. Påstanden om at fosterforeldre må ha en trygg og stabil arbeidssituasjon oppnår på sin side en gjennomsnittsskåre på 5,55. Vurderingen at påstanden om at fosterhjem bør bestå av to fosterforeldre oppnår en gjennomsnittsskåre på 3,75. Hvorvidt et fosterhjem bør bestå av to fosterforeldre spriker med andre ord, men svarene heller mer i retning av at det er mindre betydningsfullt. Flertallet i Bioteknologirådet (ni mot seks) avviste enslige kvinners muligheter for å få assistert befruktning i Norge med begrunnelse om at barn født av en enslig forelder i de fleste tilfeller vil være mer utsatt hvis mor blir ute av stand til å ivareta omsorgen. Samtidig tillater adopsjonsloven at enslige kan adoptere og på den måten bli omsorgspersoner for barn (Bioteknologirådet 2014). Plassering av fosterbarn i hjem med enslige foreldre kan gjøre plasseringen sårbar for endringer i personens evne til å yte nødvendig omsorg. I *Forskrift om fosterhjem* § 4, 3. ledd heter det: "Fosterhjemmet bør bestå av to fosterforeldre. Enslige fosterforeldre kan velges dersom barneverntjenesten finner at dette vil være til det aktuelle barnets beste". Bioteknologirådets flertallsinnstilling og *Forskrift om fosterhjem* legger normativt forventninger om at fosterhjem bør bestå av to fosterforeldre. En gjennomsnittsskåre på 3,75 indikerer at barneverntjenesten vurderer at det er av mindre betydning om fosterforelderen er enslig eller ikke når en kommer til konkrete vurderinger av hva som er til barnets beste. Dette kan tyde på at barnevernets fagansatte er åpne for at enslige på lik linje med to foreldre kan gi fosterbarn en stabil oppvekst.

3.6.4 FORVENTNINGER TIL BOLIG

I *Forskrift om fosterhjem* sies det at fosterforeldre må ha bolig som gir barn mulighet til livsutfoldelse (*Forskrift om fosterhjem*, § 3, andre ledd). Vi har derfor bedt fagansatte i barneverntjenesten om å vurdere betydningen av ulike forhold knyttet til bolig.

Tabell 13. Krav og forventninger om bolig..

Fosterforeldre må:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...vite at de disponerer bolig i overskuelig framtid	38	5,97	1,219	5,57-6,37
...eie egen bolig	40	3,63	1,409	3,17-4,08
...disponere enebolig med mulighet for livsutfoldelse for barn	40	3,98	1,819	3,39-4,56
...ha bolig med eget rom til fosterbarn	39	6,08	1,201	5,69-6,47

De som har svart på undersøkelsen vurderer at det er svært viktig at fosterforeldre vet at de disponerer bolig i overskuelig framtid. Respondentene gir en gjennomsnittsskåre på 5,97 på skalaen fra 1 til 7 på denne påstanden. Også påstand om at fosterforeldre må ha en bolig med et eget rom til fosterbarnet blir vurdert som svært viktig. Her er gjennomsnittet på 6,08. Barnevernsansatte vurderer med andre ord at det er svært viktig at fosterforeldre vet at de disponerer en bolig over et lengre tidsrom, samt at de har et eget rom til fosterbarnet. I byområder med sterkt boligpress kan en tenke seg at boligprisene spiller inn i forhold til hvor mange som disponerer et ekstra rom.

Betydningen av at fosterforeldre eier egen bolig oppnår en gjennomsnittsskåre på 3,63, litt under skalaens midtverdi. Vi tolker dette som at det ikke er avgjørende hvorvidt fosterforeldre eier eller leier bolig. Påstanden om at fosterforeldre må disponere enebolig med mulighet for livsutfoldelse for barn oppnår en gjennomsnittsskåre på 3,98. Det indikerer at barneverntjenestene ikke legger avgjørende vekt på om fosterforeldre eier egen bolig eller om de disponerer enebolig. Med andre ord kan det se ut til at det er tilstrekkelig at fosterforeldre har en forutsigbar bosituasjon, og disponerer et eget rom til fosterbarnet.

3.6.5 FORVENTNINGER TIL HELSE

Det ligger også forventninger om at de som skal bli fosterforeldre må ha alminnelig god helse, jfr. *Forskriften om fosterhjem* (§ 3, 2. ledd). Vi har derfor bedt fagansatte i barneverntjenesten om å vurdere betydningen av ulike forhold knyttet til fosterforeldrenes helse.

Tabell 14. Krav og forventninger til helse.

Fosterforeldre må:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
... ha god fysisk helse	40	5,45	1,085	5,10-5,80
... ikke ha psykiske helseplager	40	6,18	1,217	5,79-6,56
... ikke ha kroniske helseplager	40	5,00	1,208	4,60-5,40

Gjennomgående vurderer de fagansatte i barneverntjenesten fosterforeldrenes helse som svært viktig. Påstanden om at fosterforeldre må ha god fysisk helse oppnår en

gjennomsnittskåre på 5,45, påstanden om at fosterforeldre ikke må ha psykiske helseplager oppnår en gjennomsnittskår på 6,18 og påstanden om at fosterforeldre ikke må ha kroniske helseplager oppnår en gjennomsnittskåre på 5,00. Respondentene vurderer med andre ord at god fysisk helse, fravær av psykiske og kroniske helseplager er svært viktig for å kunne bli fosterforeldre. Det er verdt å legge merke til at fravær av psykiske helseplager vurderes viktig, noe som kan tolkes som at mulighetene for å bli fosterforelder er svært lave dersom vedkommende har psykiske helseplager. Når skåren er litt lavere for kravene god fysisk helse og fravær av kroniske helseplager kan det forstås som at noen fysiske helseplager ikke utelukker mulighetene for at de kan være gode fosterforeldre.

3.6.6 FORVENTNINGER TIL ØKONOMI

§3 i *Forskriften om fosterhjem* stiller krav om at fosterforeldre må ha økonomi som gir barn mulighet til livsutfoldelse. Vi har derfor bedt fagansatte i barneverntjenesten om å vurdere betydningen av ulike forhold knyttet til økonomi.

Tabell 15. Krav og forventninger til økonomi.

Fosterforeldre må:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
...ha en god lønnsinntekt	40	3,80	1,244	3,40-4,20
...ikke ha for mye gjeld	39	4,18	1,275	3,77-4,59
...må ha en økonomi som ivaretar de løpende familieutg.	39	6,49	0,854	6,216,76

Av tabellen over ser vi at de fagansatte i barneverntjenesten vurderer det som svært betydningsfullt at fosterforeldre har en økonomi som ivaretar de løpende familieutgiftene. Gjennomsnittskåren er på 6,49 på skalaen fra 1 til 7. Påstanden om at fosterforeldre må ha en god lønnsinntekt oppnår en gjennomsnittskåre på 3,80, noe som er like under midtverdien 4. Påstanden om at fosterforeldre ikke må ha for mye gjeld oppnår en gjennomsnittskåre på 4,18, like over skalaens midtverdi. Det tilsier at det ikke er entydig hvorvidt fosterforeldrenes inntektsnivå og gjeldsbyrde er kjennetegn på gode fosterforeldre. Den avgjørende forventningen knytter seg til fosterforeldre har en økonomi til å ivareta de løpende familieutgifter, ikke at de har spesielt høy inntekt.

3.6.7 FORVENTNINGER TIL SAMARBEIDSEVNER

Det stilles krav og forventninger til at fosterforeldre må ha gode samarbeidsevner, jfr. *Forskrift om fosterhjem § 3*. Vi har derfor bedt de som svarte på undersøkelsen om å vurdere betydningen av ulike påstander knyttet til samarbeid. Påstandene er knyttet til fosterforeldrenes evne til å samarbeide med barneverntjenesten, biologiske foreldre og barnehage og/eller skoler.

Tabell 16. Krav og forventninger til gode samarbeidsevner.

Fosterforeldre må:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidens- intervall
... kunne samarbeide godt med barneverntjenesten	39	6,38	0,747	6,14-6,63
... kunne samarbeide godt med biologiske foreldre	39	6,41	0,910	6,12-6,76
...kunne samarbeide godt med barnehage og/eller skole	40	6,60	0,672	6,39-6,81

Vi ser i tabellen at fosterforeldrenes evne til å samarbeide vurderes å være svært viktig. Evne til å samarbeide godt med barneverntjenesten oppnår en gjennomsnittskåre på 6,38, mens evne til samarbeid godt med biologiske foreldre oppnår en gjennomsnittskår på 6,41. Fosterforeldrenes evne til å samarbeide med barnehage og/eller skole oppnår en gjennomsnittskår på 6,60.

3.6.8 FORVENTNINGER TIL SOSIALT NETTVERK

§ 3 i *Forskriften om fosterhjem* stiller krav om at fosterforeldre må ha et sosialt nettverk. Vi har derfor bedt fagansatte i barneverntjenesten om å vurdere betydningen av ulike påstander knyttet til sosialt nettverk.

Tabell 17. Krav og forventninger til sosialt nettverk.

Fosterforeldre må:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidens- intervall	%
...ha et godt sosialt nettverk	39	5,51	1,167	5,13-5,89	
...delta aktivt i frivillig arbeid (eks. idrettslag)	40	2,78	1,493	2,30-3,25	
...delta i sosiale arrangementer/tilstelninger i lokalmiljøet	40	4,50	1,502	4,02-4,98	

De fleste respondentene vurderer at det er svært viktig at fosterforeldre har et godt sosialt nettverk. Gjennomsnittskåren er på 5,51. Å delta aktivt i frivillig arbeid, eksempelvis i idrettslag oppnår en gjennomsnittskår på 2,78 og deltakelse i sosiale arrangementer og tilstelninger i lokalmiljøet oppnår en gjennomsnittskår på 4,50.

3.6.9 MOTIVER FOR Å VÆRE FOSTERFORELDRE

Det foreligger mye forskning om hvilke motiver fosterforeldre har til oppgaven (Mayer et al. 2014, Holtan et al. 2013, Brown et al. 2012, Howell-Moroney 2009, Colton et al. 2008, Helm et al. 2006, Buehler et al. 2003). Vi har derfor bedt de som svarte på undersøkelsen om å vurdere betydningen av ulike påstander om motiver som fosterforeldre kan ha.

Tabell 18. Betydningen av motiver for å være fosterforelder.

Motivet for å bli fosterforeldre bør:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 konfidens- intervall	%
...være et ønske om å hjelpe barn	40	6,30	1,409	5,98-6,62	
...være å kunne hjelpe samfunnet med å skaffe nok fosterhjem	40	3,67	1,607	3,16-4,19	
...være å kunne øke familieinntekten	40	1,17	0,385	1,05-1,30	
...være å berike eget liv med opplevelser knyttet til å oppdra barn	40	5,40	1,661	4,87-5,93	
...være å fylle eget savn etter å oppdra barn	40	2,63	1,705	2,08-3,17	

Fosterforeldrenes ønske om å hjelpe et barn er det motivet som oppnår høyest skåre med en gjennomsnittsskåre på 6,30. Et slikt motiv må kunne sies å være et altruistisk motiv³. Altruistiske motiv innebærer at personer er uselviske og gjør noe for andre. Å kunne hjelpe samfunnet med å skaffe nok fosterhjem er et annet altruistisk motiv som retter seg mot å gjøre noe for andre på et samfunnsnivå. Respondentene vurderer betydningen av motivet å hjelpe samfunnet med å skaffe nok fosterhjem i gjennomsnitt til 3,67 på skalaen fra 1 til 7. Det altruistiske motivet om å hjelpe barn vurderes her viktigere enn motivet om å hjelpe samfunnet med å skaffe nok fosterhjem. Fosterforeldres ønske om å berike eget liv med opplevelser knyttet til å oppdra barn oppnår en gjennomsnittsskåre på 5,40.

Potensielle målgrupper for rekruttering av nye fosterhjem er likekjønnede familier, familier som ikke kan få barn og familier hvor egne barn er blitt voksne og har flyttet ut, gjerne omtalt som "tomt rede". Respondentene ble også bedt om å vurdere betydningen av fosterforeldres ønske om å fylle eget savn etter å oppdra barn. Motivets om å fylle eget savn etter å oppdra barn ga bare en gjennomsnittsskåre på 2,63. Det kan forstås som om at respondentene i barneverntjenesten vurderer at savn etter å oppdra et barn ikke bør være et avgjørende motiv for å bli fosterforeldre.

3.7 VURDERINGER VED FOSTERHJEMSPLOSSERING

Når det kommer til plassering av det enkelte barn, skal barneverntjenesten legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste, jmfør § 4 i *Forskrift om fosterhjem*. Videre er det krav om at barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem (*Forskrift om fosterhjem* § 4, 2. ledd). Det skal også tas tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn (*Forskrift om fosterhjem* § 4, 1. ledd). Sistnevnte er også noe som nasjonen har forpliktet seg å ta hensyn til, jfr. FNs barnekonvensjon, artikkel 20, 3. ledd. Vi har derfor bedt respondentene i

³ Howard Margolis (1982) definerer altruisme på følgende måte: "...is that the individual's allocation of resources is influenced not only by the bundle of goods he obtains for himself but also by the effect of his choice on others or on his society, qualified only by the condition that the actor regards this behavior as benign. An altruistic act need not have negative or zero value to the actor. What defines altruistic behavior is that the actor could have done better for himself had he chosen to ignore the effect of his choice on others" (Margolis 1982: 15).

barneverntjenesten om å vurdere hvor viktig det er at det alltid søkes etter fosterforeldre i barnets slekt og nettverk, hvor viktig det er at fosterfamilien passer i forhold til barnets personlighet, samt betydningen av at fosterfamilien har samme etniske bakgrunn og identitet, samme religiøse tro og de samme kulturelle skikker som fosterbarnet.

Tabell 19. Betydningen av matching av fosterfamilien i forhold til fosterbarnet.

Det er viktig at:	N	Gj.sn.	Standardavvik	95 % konfidensintervall
... fosterfamilien passer i forhold til fosterbarnets personlighet	40	6,25	0,742	6,01-6,49
...fosterfamilien har samme etniske bakgrunn og identitet som fosterbarnet	40	3,72	1,320	3,30-4,15
...fosterfamilien har samme religiøse tro som fosterbarnets biologiske opphav	40	3,55	1,154	3,18-3,92
...fosterfamilien har de samme kulturelle skikker som fosterbarnets biologiske opphav	39	3,72	1,191	3,33-4,10
...det alltid søkes i barnets slekt- og nettverk etter et egnet fosterhjem	40	6,13	1,114	5,77-6,48

Vi ser at betydningen av at fosterfamilien passer i forhold til barnets personlighet oppnår en gjennomsnittsskåre på 6,25 på skalaen fra 1 til 7, noe som tilsier at respondentene legger stor vekt på dette. Vurderingen av hvor viktig det er at det alltid søkes i barnets slekt og nettverk etter et egnet fosterhjem oppnår en gjennomsnittsskåre på 6,13. Ut fra dette, er det grunn til å anta at barnevernet tar forventningene om at de alltid skal søke etter mulige fosterhjem i barnets slekt og nettverk på alvor.

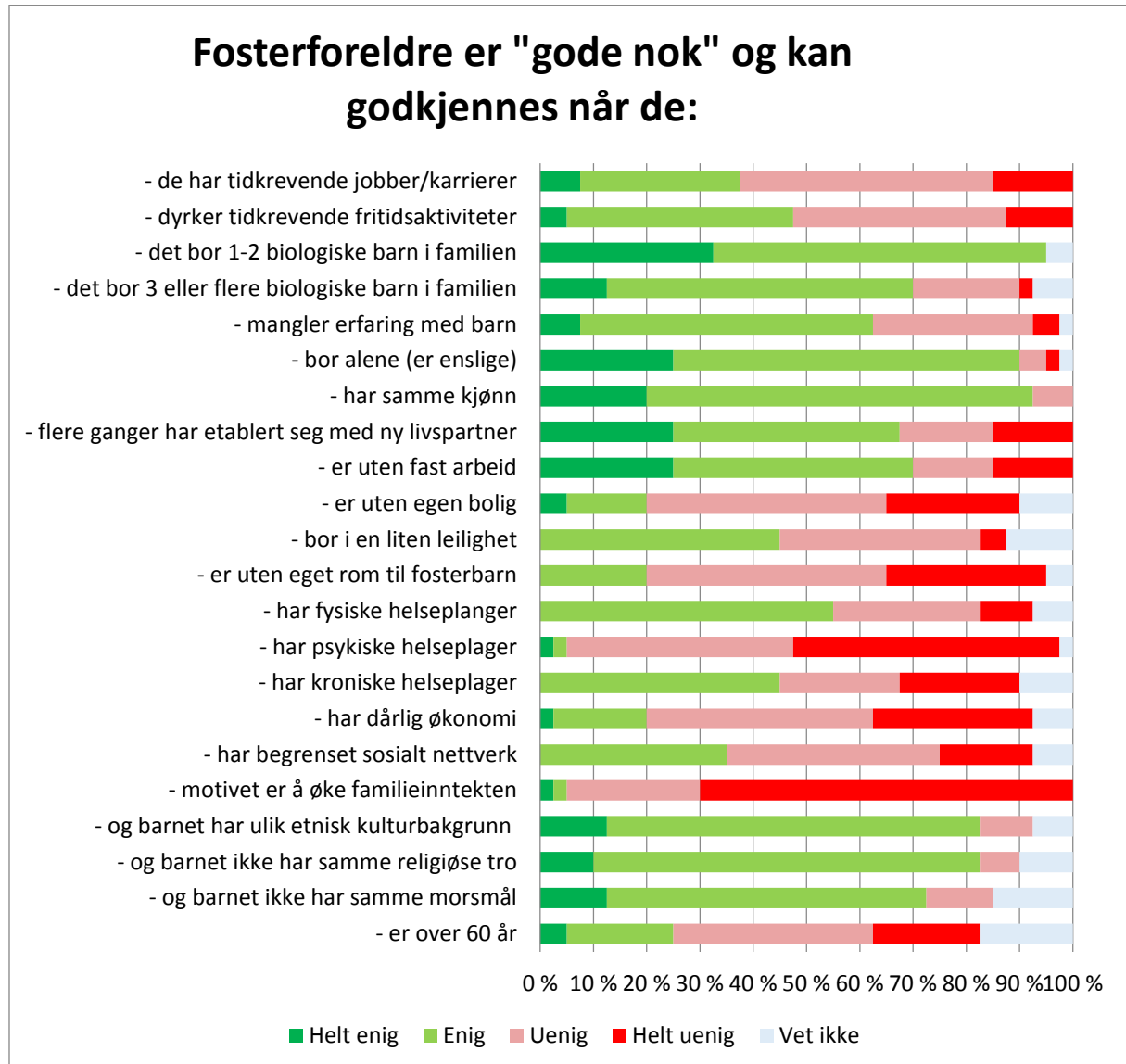
Betydningen av å plassere fosterbarn i familier med samme etniske bakgrunn, religiøse tro og med de samme kulturelle skikker oppnår gjennomsnittsskårer mellom 3,55 og 3,72. Skårene er under middelerdien 4, og kan tolkes i retning av at barneverntjenestene legger mindre vekt på disse kravene i *Forskrift om fosterhjem* og FNs barnekonvensjon.

3.8 HVILKE EGENSKAPER ER "GODE NOK" HOS FOSTERFORELDRE?

Beskrivelsene av de gode fosterforeldrene uttrykker et bilde av det ønskelige. I realiteten kan det være vanskelig å leve opp til slike idealer, enten det gjelder det å være en god fosterforelder, en god forelder, en god ansatt eller annet. Det er likevel rimelig å stille noen minstekrav til rollen som fosterforeldre, og hva som vurderes som tilstrekkelig, eller som "godt nok" for å være fosterforelder. I spørreskjemaet ble respondentene bedt om å vurdere i hvilken grad en rekke spesifiserte faktorer gjør at potensielle fosterforeldre kan vurderes som "gode nok" for oppgaven.

3.8.1 "GODE NOK" FOSTERFORELDRE

I spørreskjemaet ba vi respondentene å si seg "helt enig", "enig", "uenig", "helt uenig" eller eventuelt svare "vet ikke" i forhold til hvorvidt følgende trekk ved potensielle fosterforeldre gjorde at de kunne godkjennes som fosterforeldre:

Figur 10. Fosterforeldre er "gode nok" og kan godkjennes når følgende er tilstede.

95 prosent av de som svarte på undersøkelsen sier seg helt enig eller enig i at fosterhjem kan godkjennes når det allerede bor 1-2 biologiske barn i familien, og 70 prosent sier seg helt enig og enig i at fosterhjem kan godkjennes dersom det bor 3 eller flere biologiske barn i familien. Det er videre 7,5 prosent som sier seg helt enig og 55 prosent som sier seg enig i at familier som mangler erfaring med barn kan godkjennes som fosterhjem. På den annen side, er det 30 prosent som sier seg uenig og 5 prosent som sier seg helt uenig i at familier som mangler erfaring med barn kan godkjennes.

Det er respektive 92,5 og 90,0 prosent som sier seg helt enig eller enig i at fosterforeldre med samme kjønn og enslige fosterforeldre kan godkjennes. Det viser at holdningene til de

aller fleste fagansatte som har svart på undersøkelsen er at likekjønnede familier og enslig boende menn og kvinner kan godkjennes på lik linje med gifte og samboere.

To av tre (67,5 prosent) respondenter sier seg helt enig eller enig i at foreldre som har etablert seg flere ganger med ny livspartner kan godkjennes som fosterforelder. En av tre (32,5 prosent) fagansatte sier derimot at slike foreldre ikke kan godkjennes.

I forhold til å ta hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, er det 82,5 prosent som sier seg helt enig eller enig i fosterhjem kan godkjennes til tross for at fosterhjemmet ikke har samme etniske kulturbakgrunn som barnet. Samme andel (82,5 prosent) sier seg helt enig eller enig i at fosterhjem kan godkjennes til tross for at barnet ikke har samme religiøse tro som fosterhjemmet. Andelen som sier seg helt enig og enig i at fosterhjem kan godkjennes når barnet ikke har samme morsmål som fosterbarnet er noe lavere, 72,5 prosent. Svarene samstemmer godt med skårer på mellom 3,55 og 3,72 på barneverntjenestens vurderinger av betydning at fosterfamilien har samme etniske bakgrunn og identitet som fosterbarnet (3,72), at fosterfamilien har samme religiøse tro som fosterbarnets biologiske opphav (3,55) og at fosterfamilien har de samme kulturelle skikker som fosterbarnets biologiske opphav (Se avsnitt 3.7 Barnevernets vurderinger ved fosterhjems plassering).

Det kjennetegnet som respondentene oppgir som mest uønsket (uenig og helt uenig om at de kan godkjennes som fosterhjem), er å ønske å bli fosterforeldre for å øke familieinntekten. Samlet sett sier 95,0 prosent seg uenig eller helt uenig i at fosterforeldre med et slikt kjennetegn er tilstrekkelig eller "godt nok". Det er også 72,5 prosent som sier seg uenig eller helt uenig i at fosterforeldre kan ha dårlig økonomi, mens 20 prosent sier seg enig eller helt enig i at fosterforeldre med dårlig økonomi kan godkjennes. 25,0 prosent sier seg helt enig og 45,0 prosent sier seg enig i at fosterforeldre uten fast arbeid kan godkjennes som fosterforeldre, mens 30 prosent sier seg uenig eller helt uenig. 70,0 prosent svarer med andre ord i retning av at fosterforeldre uten fast arbeid kan godkjennes, mens 30,0 prosent oppgir at de mener at disse ikke kan godkjennes. Vi spurte også respondentene i hvilken grad de sa seg enig i at de kunne godkjenne fosterforeldre som har tidkrevende jobber/karrierer. Det er 7,5 prosent som sier seg helt enig og 30,0 prosent som sier seg enig i dette. 62,5 prosent sier seg uenig eller helt uenig i at de kan godkjenne fosterforeldre som har tidkrevende jobber/karrierer.

Videre viser resultatene fra undersøkelsen at det er jevnt over enighet blant respondentene om at fosterforeldre som har psykiske helseplager ikke kan godkjennes som fosterforeldre. 92,5 prosent av de som har svart sier seg helt uenig eller uenig i at det er en egenskap hos fosterforeldre som kan godkjennes. Meningene om hva som er godt nok og kan godkjennes når det er spørsmål om fysiske og kroniske helseplager er mer tvetydige. Mens 55,0 prosent sier seg enig i at fosterforeldre med fysiske helseplager kan godkjennes, er det 27,5 prosent som sier seg uenig og 10,0 prosent som sier seg helt uenig i dette. 45,0 prosent sier seg enig i at fosterforeldre med kroniske helseplager kan godkjennes, mens 45 prosent sier seg uenig eller helt uenig i dette.

75 prosent sier seg uenig eller helt uenig i at fosterforeldre uten et eget rom til fosterbarn kan godkjennes, og 20,0 prosent sier seg enig i at fosterforeldre uten et eget rom til

fosterbarn kan godkjennes. 20,0 prosent sier seg helt enig eller enig i at de kan godkjenne fosterhjem uten egen bolig, mens 70 prosent sier seg uenig eller helt uenig i dette. 45,0 prosent sier seg enig i at fosterforeldre som bor i en liten leilighet kan godkjennes som fosterforeldre. Ingen sier seg helt enig, mens 42,5 prosent sier seg uenig eller helt uenig i at fosterforeldre kan bo i en liten leilighet.

Når vi spør om fosterforeldre er "gode nok" og kan godkjennes når de har et begrenset sosialt nettverk, sier 57,5 prosent helt uenig eller uenig i dette. 35,0 prosent sier seg enig og ingen sier seg helt enig i at de kan godkjenne fosterforeldre med et begrenset sosialt nettverk. Respondentene er delt i forhold til om de heller i retning av enig eller uenig i vurdering av om de kan godkjenne fosterforeldre som dyrker tidkrevende fritidsinteresser. 47,5 prosent sier seg enig eller helt enig, mens 52,5 prosent sier seg uenig eller helt uenig.

Det er også en betydelig andel av de fagansatte som har svart på undersøkelsen som sier seg uenig (37,5 prosent) og helt uenig (20,0 prosent) i at fosterforeldre er gode nok og kan godkjennes når de er over 60 år. Samtidig er det 25,0 prosent (5,0 prosent helt enig og 20,0 prosent enig) som svarer i positiv retning til at fosterforeldre over 60 år kan godkjennes.

3.8.2 DRØFTING: "GODE NOK" EGENSKAPER

De ansatte i barneverntjenesten som svarte på undersøkelsen vurderer i utgangspunktet fosterhjem som allerede har barn i familien positivt med hensyn til godkjenning, noe som må sies å være som forventet. Slike familier vil i utgangspunktet besitte foreldreferdigheter som gjør dem egnet til å kunne ta i mot fosterbarn. Et flertall av respondentene er også åpne for godkjenning av fosterhjem som mangler erfaring med barn. Det er grunn til å tro at de ser muligheten for at potensielle fosterhjem uten erfaringer med barn kan tilegne seg denne erfaringen. På den annen side er det også en tredel som sier seg uenig eller helt uenig i at familier som mangler erfaring med barn kan godkjennes. Det er noen færre som mener fosterhjem er gode nok når det bor tre eller flere biologiske barn i familien sammenlignet med familier med en til to biologiske barn.

Majoriteten av respondentene sier seg enig i at fosterforeldre med samme kjønn og enslige fosterforeldre kan godkjennes. Det viser at holdningene til de fagansatte i barneverntjenesten som svarte på undersøkelsen er at likekjønnede familier og enslig boende menn og kvinner kan godkjennes på lik linje med gifte og samboere. Sistnevnte resultat fraviker fra det normative forskriftskravet om at fosterhjem bør bestå av to fosterforeldre (*Forskrift om fosterhjem* § 4, 3. ledd).

Vi finner i studien at respondentene i stor grad sier seg enig i at fosterhjem med annen etnisk, religiøs, kulturell og språklig bakgrunn kan godkjennes. Vi vet samtidig at en fjerdedel av fosterbarna i Norge har minoritetsbakgrunn (Backe-Hansen et al. 2013: 8). Havik (2013) dokumenter at hver fjerde fosterforelder ikke har overveid å bli fosterforelder for et barn med minoritetsbakgrunn. Med et kritisk blikk på praksisen, kan en stille spørsmål ved om det blir tatt tilstrekkelig hensyn til forventningene i FNs barnekonvensjon og *Forskrift om fosterhjem*, som ble beskrevet tidligere. I en komparativ studie av hvordan barnevernsansatte i England og Norge forholder seg til multikulturalitet, konkluderer Kriz og Skivenes (2010) med at barnevernsansatte i Norge har et barnefokuseret perspektiv uten

blikk for undertrykkelse og rasisme. Barnevernsansatte overser flerkulturelle krav og anti-rasistisk arbeid blir neglisjert av barnevernsansatte, til fordel for deres omfavning av en sofistikert tilnærming til barnets velferd (Kriz og Skivenes 2010: 2649). Når tilbøyeligheten til å godkjenne og vurdere at det er "godt nok" å finne et fosterhjem uten å imøtekomme kravene om sammenfallende etnisk, kulturell, religiøs og språklig bakgrunn, signaliserer det at disse kravene er underordnet det å fremskaffe et egnet fosterhjem for barnet. En kan si at tilbøyeligheten til å fravike disse kravene kan begrunnes i mangel på tilgjengelige fosterhjem med disse kjennetegnene. I et redaksjonelt oppslag i Aftenposten fremkommer det at 20 prosent av alle fosterhjem som Oslo kommune skaffet i 2014 hadde en foresatt med ikke-norsk etnisitet. Samtidig vises det til at 40 prosent av alle barn som plasseres i fosterhjem av Oslo kommune har innvandrerbakgrunn (Aftenposten, 18.05.2015). Det er grunn til å tro at det er hensynet om barnets beste som ligger til grunn for de faglige vurderingene om plassering i fosterhjem, når det ikke er rekruttert familier som har den samme kulturelle bakgrunn som barnet.

REFERANSER

Backe-Hansen, E. (2013). Hvem er fosterbarna? i; Backe-Hansen, Havik, T. og Grønningsæter, A.B. (red.). *Fosterhjem for barns behov. Rapport fra et fireårig forskningsprogram*. Oslo: Nova. Rapport nr. 16/2013.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2004). *Retningslinjer for fosterhjem (Q-1072B). Rekruttering formidling, nødvendig opplæring og generell veiledning*. Oslo: Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet. Lastet ned 30.08.15 fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-for-fosterhjem/id572930/>

Bioteknologirådet (2014). *Skal enslige få assistert befruktning. Brev til helse- og omsorgsdepartementet datert 04.09.2014*. Lastet ned 15. september 2015 fra: <http://www.bioteknologiradet.no/filarkiv/2014/09/Uttalelse-om-samlivsform-040914-enderlig-III.pdf>

Blakey, J.M., Leathers, S., Lawler, M., Washington, T., Natschke, C., Strand, T. og Walteon, Q. (2012). A review of how states are addressing placement stability. *Children and Youth Services Review* 34 (2012), 369-378.

Bowlby, J. (1988). *A secure base*. London: Routledge.

Bufdir (2015). Delta på kurs. Lastet ned 15.09.2015 fra: <http://www.bufdir.no/Fosterhjem/Hvordan-bli-fosterhjem/Delta-pa-kurs/>

Claussen, M.W. og Dyrnes, S. (2015). Kidnappet datteren og flyttet tilbake til Litauen (redaksjonell artikkel). I; *Aftenposten*, 18.05.2015. Lastet ned 24.09.2015 fra: <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/Kidnappet-datteren-og-flyttet-tilbake-til-Litauen-8016789.html>

De Maeyer, S., Vanderfaeillie, J., Vanschoonlandt, F., Robberechts, M. og Holen, F. van (2014). Motivation for foster care. *Children and Youth Services Review*. 36 (2014), 143-149.

Engvik, H. og Clausen, S-E. (2011). Norsk kortversjon av Big Five Inventory (BFI-20). i; *Tidsskrift for Norsk Psykologiforening*, Vol 48, nummer 9, 2011, 869-872.

Engvik, H. og Føllesdal (2005): The Big Five Inventory på norsk. I; *Tidsskrift for Norsk Psykologiforening*, Vol 42, nummer 2, 128-129.

Field, A. (2005). *Discovering Statistics using SPSS*. London: Sage publications.

Forente nasjoner (2014). FNs barnekonvensjon. Lastet ned 15.12.2014 fra: <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-Barnekonvensjonen>

Forskrift om fosterhjem. Lastet ned 4. mai 2015 fra:
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-12-18-1659?q=forskrift+om+fosterhjem>

Havik, T. (2013). Veien mot fosterforeldreskapet. I; *Backe-Hansen, Havik, T. og Grønningsæter, A.B. (red.). Fosterhjem for barns behov. Rapport fra et fireårig forskningsprogram.* Oslo: Nova. Rapport nr. 16/2013.

Hustad, B-C., Soelberg, F., Strømsvik, C.L. (2015). *Hvilket potensial er det for å rekruttere egnede fosterforeldre?* Bodø: Arbeidsnotat nr. 1010/2015.

Jacobsen, H. (2009). Fosterbarn med tilknytningsvansker og tilknytningsforstyrrelser – hvilke veilednings- og behandlingsmetoder bør vi anbefale? I; *Norges barnevern.* Vol 97 (1), s. 40-51.

Johannesen, A., Kristoffersen, L. og Tufte, P.A. (2004). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag.* Oslo: Abstrakt forlag.

Johansen, V. (2007). *Det lille kvantitative metodeheftet.* Lillehammer: ØF-notat 17/2007.

Kriz, K. og Skivenes, M. (2010). 'Knowing Our Society' and 'Fighting Against Prejudices': How Child Welfare Workers in Norway and England Perceive the Challenges of Minority Parents. In; *The British Journal of Social Work*, Vol 40 (8), 2634-2651.

KS (2015). *Innspill til stortingsmelding om fosterhjemsomsorgen.* Brev til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 09.02.15. Lastet ned 01.09.2015 fra:
<http://www.ks.no/globalassets/vedlegg-til-hvert-fagomrader/utdanning-og-oppvekst/barnevern/fosterhjemsomsorgefebruar2015.pdf?id=4271>

Langørgen, A., Løkken, S.A. og Aaberge, R. (2015). *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2013.* Oslo: SSB Rapport 19/2015.

Margolis, H. (1982). *Selfishness, Altruism and Rationality. A theory of Social Choice.* Chicago: The University of Chicago Press.

Meld.St. 17 (2015-2016) *Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barnets beste.* Lastet ned 1. april 2016 fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/aca456569b1d41e9abd37a2a8038637e/no/pdfs/stm201520160017000dddpdfs.pdf>

Nordvik, H. (2005). Personlighetstrekk: deres art og antall. I; *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, Vol 42, nummer 11, 994-997.

Randle, M., Miller, L., Donicar, S. og Ciarrochi, J. (2014). The Science of Attracting foster carers. In; *Child og Family Social Work 2014*, 19, 65-75.

Regjeringserklæringen (2013). *Politisk plattform for en regjering utgått av Høyre og Fremskrittspartiet (Sundvollen-erklæringen).* Lastet ned 16. februar 2016 fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a93b067d9b604c5a82bd3b5590096f74/plattform.pdf>

Skilbred, D. og Iversen, A.C. (2014). Unge voksne som har bodd i fosterhjem og tatt høyere utdanning: suksessfaktorer? I; *Norges barnevern*. Vol 91 (4), s. 160-176.

SSB (2015). Barnevern, 2014.

Winokur, M., Holtan, A., Batchelder, K. (2014). Kinship Care for the Safety, Permanency, and Well-Being of Children Removed from the Home for Maltreatment: A systematic Review. I; *Campbell Systematic Reviews 2014:2, The Campbell Collaboration.*

Øyen, L, Clifford, G. og Gustavsson, A. (2010). *Tiltaksprofil og tiltaksutvikling i kommunalt barnevern*. Bodø: NF-arbeidsnotat nr. 1005/2010.

VEDLEGG 1: SPØRRESKJEMA TIL FAGANSATTE I BARNEVERNTJENESTEN

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Fosterhjem og rekruttering

Vi vil invitere deg som er barnevernsleder og deg som jobber med rekruttering, godkjenning og/eller oppfølging av fosterhjem til å svare på dette spørreskjemaet. Bakgrunnen for undersøkelsen er det økende behovet for fosterhjem og dertil økende utfordringer med å rekruttere fosterhjem. Bufdir har gitt Nordlandsforskning i oppdrag å gjennomføre forsknings- og utviklingsprosjektet "Fosterhjem og rekruttering". Prosjektet har til formål å utvikle en strategi for å rekruttere flere gode fosterhjem.

Ved siden av denne spørreskjemaundersøkelsen gjennomføres det dokumentstudier av tidligere rekrutteringskampanjer og en gjennomgang av tidligere forskning. Det gjennomføres også telefonintervjuer med et utvalg av befolkningen for å undersøke potensialet for å rekruttere nye fosterhjem i Norge. Dette spørreskjemaet sendes ut til 70 kommunale barneverntjenester som er strategisk trukket ut med hensyn på å representere både store og små kommuner i alle landets regioner. Spørsmålene skal bidra til å gi kunnskap om hva som kjennetegner gode fosterhjem og hvordan barneverntjenestene har erfart tidligere kampanjer for rekruttering av fosterhjem. Funnene skal brukes til å utvikle og prøve ut nye og bedre måter å rekruttere fosterhjem på.

Vi håper du finner denne undersøkelsen interessant og vil sette av tid til å besvare spørreskjemaet. Din besvarelse vil kunne bidra til å forbedre rekrutteringen av fosterhjem.

Vi gjør oppmerksom om at deltakelse i spørreundersøkelsen er frivillig og det vil ta mellom 20 og 40 minutter å besvare spørreskjemaet. Dette spørreskjemaet vil du ha mottatt via kommunens e-postmottak. Når du har gått inn på linken for å svare på spørsmålene, vil dine svar være helt anonymiserte. Prosjektet er meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapeligdatatjeneste (NSD) og følger "Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi" (NESH). Alle data vil bli behandlet konfidensielt i tråd med retningslinjene. Statistiske analyser av datamaterialet vil være forbeholdt Nordlandsforsknings forskergruppe i prosjektet. Dataene vil bli publisert på en slik måte at personidentifiserende opplysninger ikke gjøres kjent. De statistiske dataene vil bli lagret for videre bruk i forskning. Prosjektet avsluttes 1. juli 2017.

Ta gjerne kontakt dersom du har spørsmål!

På forhånd takk for hjelpen.

Clara Luckner Strømsvik
Forsker
Tlf. +47 75 41 18 39

Bent-Cato Hustad
Prosjektleder/Forsker
Tlf. +47 75 41 18 46

Spørsmålssett A - Demografiske spørsmål

Vi kommer innledningsvis å stille deg noen spørsmål om kjennetegn ved din barneverntjeneste, dine arbeidsoppgaver, samt hvor lang arbeidserfaring du har i barneverntjenesten.

1) * I hvilken region jobber du?

- Region Vest
- Region Sør
- Region Øst
- Region Midt-Norge
- Region Nord

2) * Jeg har følgende oppgaver/ansvar i min barneverntjeneste:

- Enhetsleder for barneverntjenesten
- Avdelingsleder med ansvar/oppgaver tilknyttet fosterhjem
- Å jobbe med å rekruttere fosterhjem
- Å godkjenne fosterhjem
- Å gi råd og veiledning til fosterforeldre
- Å følge opp fosterbarn
- Å føre kontroll med fosterhjem

Annet - Ingen av de ovennevnte oppgaver/ansvar

3) Ved min arbeidsplass er barnevernet organisert som:

- En kommunal barneverntjeneste
 En interkommunal barneverntjeneste

4) Tjenesteområdet til barneverntjenesten kan best beskrives som:

- Storby/by
 Tettsted
 Spredtbygd

5) Hvor mange fagårsverk arbeider ved din arbeidsplass? (Svar nærmeste hele fagårsverk)

Velg alternativ

6) Hvor lang arbeidserfaring har du som ansatt i barneverntjenesten? (svar nærmeste hele år)

Velg alternativ

7) I hvilken grad er rekruttering av nye fosterhjem en prioritert oppgave ved din barneverntjeneste?

- I svært stor grad
 I stor grad
 I liten grad
 I svært liten grad
 Vet ikke

8) I hvilken grad er det en prioritert oppgave å rekruttere fosterfamilier med minoritetskulturell bakgrunn ved din barneverntjeneste?

- I svært stor grad
 I stor grad
 I liten grad
 I svært liten grad
 Vet ikke

9) I hvilken grad er det en prioritert oppgave å rekruttere fosterfamilier for barn med spesialpedagogiske behov ved din barneverntjeneste?

- I svært stor grad
 I stor grad
 I liten grad
 I svært liten grad
 Vet ikke

10) I hvilken grad er det en prioritert oppgave å rekruttere fosterfamilier for barn mellom 12 og 18 år ved din barneverntjeneste?

- I svært stor grad
 I stor grad
 I liten grad

- I svært liten grad
- Vet ikke

11) I hvilken grad er det en prioritert oppgave å beholde eksisterende fosterfamilier ved din barneverntjeneste?

- I svært stor grad
- I stor grad
- I liten grad
- I svært liten grad
- Vet ikke

12) I hvilken grad er det en prioritert oppgave å søke etter fosterforeldre i barnets slekt- og nettverk ved din barneverntjeneste?

- I svært stor grad
- I stor grad
- I liten grad
- I svært liten grad
- Vet ikke

13) Hvor godt samarbeider barneverntjenesten med statlig regional barnevernsmyndighet (Bufetat) om rekruttering og formidling av fosterhjem?

- Svært godt
- Godt
- Dårlig
- Svært dårlig
- Vet ikke

Spørsmålssett B - Erfaringer med rekrutterings- og vervekampanjer.

Du kommer i det følgende å få presentert et sett med spørsmål om dine erfaringer fra rekrutterings- og vervekampanjer for å rekruttere fosterforeldre.

14) Hvor stor mener du utfordringen med å rekruttere fosterforeldre er ved din barneverntjeneste?

- Svært stor
- Stor
- Liten
- Svært liten
- Vet ikke

15) Hvor nyttige mener du følgende rekrutterings- og vervekampanjer har vært for å rekruttere flere fosterhjem ved din barneverntjeneste?

	Svært nyttig	Nyttig	Lite nyttig	Svært lite nyttig	Vet ikke
"Gode nok!" (2004-2005)	☐	☐	☐	☐	☐

	Svært nyttig	Nyttig	Lite nyttig	Svært lite nyttig	Vet ikke
"Fosterforeldre gjør dagligdagse ting" (2006-2007)	☐	☐	☐	☐	☐
"Nesten alle barn... Nesten!" (2008-2009)	☐	☐	☐	☐	☐
"Tøft, men verdt det" (2010-2011)	☐	☐	☐	☐	☐
"Fosterfamilier gjør en forskjell" (2012-2013)	☐	☐	☐	☐	☐
"En god oppvekst varer livet ut" (2014)	☐	☐	☐	☐	☐
"Har du rom for en til?" (2015)	☐	☐	☐	☐	☐

16) I hvilken grad mener du rekrutteringskampanjer gir konkret uttelling i flere fosterhjem?

- I svært stor grad
 I stor grad
 I liten grad
 I svært liten grad
 Vet ikke

17) I hvilke grad mener du rekrutteringskampanjene bidrar til en positiv holdning til rollen som fosterforelder?

- I svært stor grad
 I stor grad
 I liten grad
 I svært liten grad
 Vet ikke

18) Med bakgrunn i dine erfaringer med fosterhjemsrekruttering - vurder hvor godt følgende informasjonskanaler fungerer i rekruttering av nye fosterforeldre?

	Svært godt	Godt	Dårlig	Svært dårlig	Vet ikke/ikke erfart
Annonser i aviser/ukeblader	☐	☐	☐	☐	☐
TV-reklame	☐	☐	☐	☐	☐
Annonsering på radio	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjonsstander (Sportsarrangementer, festivaler etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Oppslag med plakater/postere på offentlige vegger	☐	☐	☐	☐	☐
Brosjyrer (for utdeling)	☐	☐	☐	☐	☐
Reklamefilm på kino	☐	☐	☐	☐	☐
Redaksjonelle oppslag i aviser/tidsskrifter	☐	☐	☐	☐	☐
Oppslag på egne hjemmesider	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjon på sosiale medier (Facebook, Instagram etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Direkte henvendelse til frivillige lag og foreninger (idrettslag, Røde kors, o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐
Direkte henvendelse til bestemte yrkesgrupper/arbeidsplasser	☐	☐	☐	☐	☐

	Svært godt	Godt	Dårlig	Svært dårlig	Vet ikke/ikke erfart
Direkte henvendelse til interesseorganisasjoner (f.eks. Landsforening for lesbiske og homofile)	☐	☐	☐	☐	☐
Arrangere home-party	☐	☐	☐	☐	☐
Installasjoner i offentlige rom (f.eks. dukke-kampanje ved busstopp)	☐	☐	☐	☐	☐

19) Med bakgrunn i din erfaring med fosterhjemsrekruttering – vurder hvor godt følgende informasjonskanaler fungerer i rekruttering av minoritetskulturelle fosterforeldre?

	Svært godt	Godt	Dårlig	Svært dårlig	Vet ikke/ikke erfart
Tradisjonelle mediekkanaler som avis, TV, radio, kino	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjon på egne hjemmesider og i sosiale medier (Facebook, Instagram etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjonsstander (religiøse møter, sportsarrangementer etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Oppslag med plakater/postere på offentlige vegger	☐	☐	☐	☐	☐
Brosjyrer (for utdeling)	☐	☐	☐	☐	☐
Direkte henvendelse til lag, foreninger og arbeidsplasser/yrkesgrupper (idrettslag, Røde kors o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐
Direkte henvendelse til interesseorganisasjoner for minoritetskulturelle grupper	☐	☐	☐	☐	☐

20) Hvilken betydning mener du veiledning og støtte til fosterfamilier har for å beholde disse fosterhjemmene?

- Svært stor
- Stor
- Liten
- Svært liten
- Vet ikke

Spørsmålssett C - Kjennetegn ved gode fosterforeldre

Du vil nå bli presentert med et sett av spørsmål som har til hensikt å belyse hva som kjennetegner de gode fosterforeldrene.

21) Beskriv kort hva som kjennetegner varige og stabile fosterhjem

Du blir nå presentert et sett av påstander om personlighetstrekk eller personlige egenskaper som kan være mer eller mindre tilstede hos gode fosterforeldre.

Vi vil at du basert på dine erfaringer med å rekruttere, godkjenne og/eller å følge opp fosterhjem, vurderer i hvilken grad påstandene er tilstede hos de fosterforeldre som opplever som vellykkede fosterhjemsplasseringer.

Svar på en skala fra 1 til 7, hvor 1=Passer ikke og 7=Passer helt.

22) Gode fosterforeldre er pratsomme.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Passer helt

23) Gode fosterforeldrene har en tendens til å være stille av seg.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Passer helt

24) Gode fosterforeldre kan være skye og hemmede.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Passer helt

25) Gode fosterforeldrene er utadvendte og sosiale.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3

- 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

26) Gode fosterforeldrene er hjelpsomme og uegoistiske i forhold til andre.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

27) Gode fosterforeldre kan være kalde og fjerne.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

28) Gode fosterforeldre er hensynfulle og vennlige ovenfor de fleste mennesker.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

29) Gode fosterforeldre kan noen ganger være uhøflige mot andre.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

30) Gode fosterforeldre gjør en grundig jobb.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4

- 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

31) Gode fosterforeldre kan være uforsiktede.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

32) Gode fosterforeldre har en tendens til å ha lite orden på tilværelsen.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

33) Gode fosterforeldre legger planer og følger dem opp.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

34) Gode fosterforeldre er deprimerte og nedtrykte.

- 1;Passer ikke
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Passer helt
-

35) Gode fosterforeldre er avslappet, og takler stress godt.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5

- 6
- 7;Passer helt

36) Gode fosterforeldre bekymrer seg mye.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Passer helt

37) Gode fosterforeldre blir lett nervøse.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Passer helt

38) Gode fosterforeldre er originale, og kommer med nye ideer.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Passer helt

39) Gode fosterforeldre har livlig fantasi.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Passer helt

40) Gode fosterforeldre liker å spekulere, og leke med ideer.

- 1;Passer ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

7;Passer helt

41) Gode fosterforeldre har få kunstneriske interesser.

1;Passer ikke

2

3

4

5

6

7;Passer helt

Spørsmålssett D - Betydningen av kravene til fosterforeldre?

Du vil nå få et sett med påstander om krav som stilles til fosterforeldre. Vi vil at du basert på dine erfaringer med å rekruttere, godkjenne og/eller å følge opp fosterhjem, om å ta stilling til hvor viktig du mener følgende krav/forventninger til fosterforeldre er.

Svar på en skala fra 1 til 7, hvor 1=Ikke viktig i det hele tatt, og 7=Svært viktig. Skalaens midtpunkt=4 og indikerer at kravet er middels viktig.

42) Fosterforeldre må ha ledig tid til å ta seg av fosterbarn.

1;Ikke viktig

2

3

4

5

6

7;Svært viktig

43) Fosterforeldre må ikke ha dårlig tid på grunn av mange biologiske barn

1;Ikke viktig

2

3

4

5

6

7;Svært viktig

44) Fosterforeldre må ikke ha yrkeskarrierer som krever for mye tid.

1;Ikke viktig

2

3

4

5

6

7;Svært viktig

45) Fosterforeldre må ha mentalt overskudd til å oppdra fosterbarn.

- 1;Ikke viktig
 2
 3
 4
 5
 6
 7;Svært viktig
-

46) Fosterforeldre må ha ferdigheter til å følge opp barnas hjemmelekser.

- 1;Ikke viktig
 2
 3
 4
 5
 6
 7;Svært viktig
-

47) Fosterforeldre må ha ferdigheter til å se og rose positiv adferd hos barn.

- 1;Ikke viktig
 2
 3
 4
 5
 6
 7;Svært viktig
-

48) Fosterforeldre må ha ferdigheter til å snakke om følelser med barn.

- 1;Ikke viktig
 2
 3
 4
 5
 6
 7;Svært viktig
-

49) Fosterforeldre må ha ferdigheter til å stille positive forventninger og krav til barn.

- 1;Ikke viktig
 2
 3
 4
 5
 6
 7;Svært viktig

50) Fosterforeldre må ha ferdigheter til å håndheve regler.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

51) Fosterforeldre må ha en stabil livssituasjon, enten i parforhold eller som enslig forelder.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

52) Fosterforeldre må ha en trygg og stabil arbeidssituasjon.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

53) Fosterforeldre må vite at de disponerer bolig i overskuelig framtid.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

54) Fosterforeldre må ha god fysisk helse.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

55) Fosterforeldre må ikke ha psykiske helseplager.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-
-

56) Fosterforeldre må ikke ha kroniske helseplager.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-
-

57) Fosterforeldre må kunne samarbeide godt med biologiske foreldre.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-
-

58) Fosterforeldre må kunne samarbeide godt med barneverntjenesten.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-
-

59) Fosterforeldre må kunne samarbeide godt med barnehager og/eller skole.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-
-

60) Fosterforeldre må ha en god lønnsinntekt.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

61) Fosterforeldre må ikke ha for mye gjeld.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

62) Fosterforeldre må ha en økonomi som ivaretar de løpende familieutgiftene.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

63) Fosterforeldre må ha bolig med eget rom til fosterbarn.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

64) Fosterforeldre må eie egen bolig.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

65) Fosterforeldre må disponere enebolig med mulighet for livsutfoldelse for barn.

- 1;Ikke viktig

- 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

66) Fosterforeldre må ha et godt sosialt nettverk.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

67) Fosterforeldre må delta aktivt i frivillig arbeid (f.eks. idrettslag, foreninger eller ideelle organisasjoner).

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

68) Fosterforeldre må delta i sosiale arrangementer og tilstelninger i lokalmiljøet.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

69) Motivet for å bli fosterforeldre bør være et ønske om å hjelpe barn

- 1;Ikke viktig
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7;Svært viktig

70) Motivet for å bli fosterforeldre bør være å kunne hjelpe samfunnet med å skaffe nok fosterhjem til alle som trenger det.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

71) Motivet for å bli fosterforeldre bør være å kunne øke familieinntekten.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

72) Motivet for å bli fosterforeldre bør være å berike eget liv med opplevelser knyttet til å oppdra barn.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

73) Motivet for å bli fosterforeldre bør være å fylle eget savn etter å oppdra barn.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

Spørsmålssett E - Prosessen med å finne riktig fosterhjem

Du vil nå bli presentert et sett med påstander knyttet til prosessen med å finne riktig fosterhjem til hvert enkelt fosterbarn. Vi vil at du basert på dine erfaringer med å rekruttere, godkjenne og/eller å følge opp fosterhjem, om å ta stilling til hvor viktig du mener følgende forhold er i utvelgelsen av fosterhjem.

Svar på en skala fra 1 til 7, hvor 1=Ikke viktig, og 7=Svært viktig. Skalaens midtpunkt=4 og indikerer at kravet er middels viktig.

74) Det er viktig at fosterfamilien passer i forhold til fosterbarnets personlighet.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

75) Det er viktig at fosterfamilien har samme etniske bakgrunn og identitet som fosterbarnet.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

76) Det er viktig at fosterfamilien har samme religiøse tro som fosterbarnets biologiske opphav.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

77) Det er viktig at fosterfamilien har de samme kulturelle skikker som fosterbarnets biologiske opphav.

- 1;Ikke viktig
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7;Svært viktig
-

78) Det er viktig å alltid søke i barnets slekt- og nettverk etter et egnet fosterhjem.

- 1;Ikke viktig
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

7;Svært viktig

79) Fosterhjem bør helst bestå av to fosterforeldre.

1;Ikke viktig

2

3

4

5

6

7;Svært viktig

Spørsmålssett F - Gode nok fosterhjem

Du har til nå blitt presentert ulike kjennetegn og egenskaper ved *gode fosterforeldre* og vurdert hvor viktig du mener disse er. Det vil være et begrenset antall med potensielle fosterforeldre som kan sies å oppfylle alle de ønskverdige kjennetegnene og egenskapene. I praksis vil det måtte utøves et skjønn i hvert enkelt tilfelle om potensielle fosterforeldre er **gode nok** i forhold til barnets beste.

Vi vil at du basert på dine erfaringer med å rekruttere, godkjenne og/eller å følge opp fosterhjem tar stilling til i hvilken grad du sier deg enig eller uenig om potensielle fosterforeldre som oppfyller de ønskede krav og forventninger er **gode nok**, også når også andre forhold er til stede.

80) Si deg enig eller uenig i om fosterforeldre er "gode nok" og kan godkjennes når følgende forhold/egenskap er til stede:

	Helt enig	Enig	Uenig	Helt uenig	Vet ikke
Fosterforeldre har tidkrevende jobber/karrierer	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre som dyrker tidkrevende fritidsaktiviteter/fritidssysler	☐	☐	☐	☐	☐
Det bor 1-2 biologiske barn i familien	☐	☐	☐	☐	☐
Det bor 3 eller flere biologiske barn i familien	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre mangler erfaring med barn	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforelder bor alene	☐	☐	☐	☐	☐
Likekjønnede fosterforeldre (homofile og lesbiske)	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre som i flere omganger har etablert seg med ny livspartner	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre uten fast arbeid	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre uten egen bolig	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre som bor i små leiligheter	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre uten et eget rom til fosterbarn	☐	☐	☐	☐	☐

	Helt enig	Enig	Uenig	Helt uenig	Vet ikke
Fosterforeldre med fysiske helsevansker	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre med psykiske helsevansker	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre med kroniske helseplager	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre som har dårlig økonomi	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre med et begrenset sosialt nettverk på bostedet	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldrenes motiv for oppgaven er å øke familieinntekten	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre har ikke samme etniske kulturbakgrunn som det aktuelle barnet	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre har ikke samme religiøse tro som barnets opphav	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre har ikke samme morsmål som det aktuelle barnet.	☐	☐	☐	☐	☐
Fosterforeldre er over 60 år	☐	☐	☐	☐	☐

81) Har du noen gode ideer for hvordan en kan rekruttere flere egnede fosterhjem?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis Jeg har følgende oppgaver/ansvar i min barneverntjeneste: *er lik* Enhetsleder for barneverntjenesten
-)

I del 3 av prosjektet "Fosterhjem og rekruttering" skal kunnskap fra blant annet denne spørreundersøkelsen brukes til å utvikle og prøve ut nye strategier for å rekruttere flere fosterhjem på i 15 utvalgte pilotkommuner (3 i hver Bufetat-region).

Dersom du synes dette høres interessant ut og noe som kunne være aktuelt for din barneverntjeneste, ber vi om du skriver inn din e-postadresse nedenfor. Vi vil da kunne invitere dere til å være 1 av disse 15 pilotkommunene.

Deltakelse i del 3 av prosjektet vil innebære deltakelse i et seminar som har til hensikt å utvikle rekrutteringsstrategier sammen med rekrutteringsansvarlige fra deres regionale Bufetat. Målet med seminaret er å utvikle en strategi med konkret innhold og gjennomføringsplan som bygger på oppdatert forskning på feltet. Nordlandsforskning kommer til å følge arbeidet med nye rekrutteringsstrategier, og vil i den anledning gjennomføre 2 fokusgruppeintervjuer for få kunnskap om hvordan valgte rekrutteringsstrategier virker.

82) Skriv inn din E-post